

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Idea- ja innovaatioprosessi Laurea-ammattikorkeakoulun kauneudenhoitoalan koulutusohjelmassa

Ilonen, Rosa

2013 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Idea- ja innovaatioprosessi
Laurea-ammattikorkeakoulun
kauneudenhoitoalan koulutusohjelmassa

Rosa Ilonen
Kauneudenhoitoalan
koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2013

Rosa Ilonen

Idea- ja innovaatioprosessi Laurea-ammattikorkeakoulun kauneudenhoitoalan koulutusohjelmassa

Vuosi 2013 Sivumäärä 59

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä kartoitettiin luovuuteen, ideointiin ja innovointiin liittyvien käsitteiden ja toimintojen kokonaisuutta sekä teoriassa että käytännössä. Opinnäytetyössä työelämäyhteistyökumppanina toimi Laurea-ammattikorkeakoulu ja tavoitteena oli koota laaja asiakokonaisuus yhtenäiseen dokumenttiin. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta on nostettu ammattikorkeakouluissa tärkeäksi tehtäväksi. Laurean toimipaikoissa syntyy vuosittain noin 40-60 hankeaihioilmoituksen tekoon johtavaa oppilaslähtöistä ideaa. Niiden tunnistamiseksi ja edistämiseksi on oppilaitoksessa kehitetty innovaatio- ja yrityspalvelukokonaisuus, joka toimii tiiviissä yhteistyössä useiden koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Tästä yhteistyöstä konkreettisena esimerkkinä esitellään omakohtainen, viivästettyyn hiusvärinvalmistukseen perustuva idea, jonka hankkeistaminen eteni Laurean toimintamallien mukaisesti ideointivaiheesta Keksintösäätiön Tuoteväylä-tiimin arvioitavaksi. Tämän opinnäytetyön tavoite oli muodostaa selkeä kokonaiskuva idea- ja innovaatiotoiminnasta niiden opiskelijoiden tueksi, jotka pohtivat oman ideansa hankkeistamista. Oman erityispiirteensä työhön toi estenomitutkintoa suorittavan aikuisopiskelijan näkökulma.

Ammattikorkeakoulujen tehtävä on kouluttaa omien alojensa asiantuntijoita ja kehittäjiä. Luovuus ja innovatiivisuus työelämässä merkitsevät muutakin kuin tuotekehitykseen tarvittavaa kompetenssia. Työntekijöiden ja yritysjohton kyky luovaan ongelmanratkaisuun on uusien toimintamallien kehittämisen edellytys. Tämän opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään myös luovien persoonien ja prosessien johtamista työelämässä. Ammattikorkeakoulujen tulee sisällyttää estenomiopintoihin luovuutta ja sen tuloksellista johtamista edistävää toimintaa monipuolisesti, jotta sieltä valmistuvat ammattilaiset kykenevät vastaamaan näihin työelämän haasteisiin myös kauneudenhoitoalalla.

Asiasanat: kauneudenhoitoala, luovuus, innovaatiot

Rosa Ilonen

Idea generation and innovation process in the Degree Programme in Beauty and Cosmetics at Laurea University of Applied Sciences

Year	2013	Pages	59

This operational thesis discusses theory and practice in the field of creativity, ideas and innovation-related concepts and activities. This thesis was assigned by Laurea University of Applied Sciences and its aim was to collect a wide variety of topic-specific information in one document. Research, development and innovation have become one of the most important and highly regarded tasks in Universities of Applied Sciences. There are approximately 40 to 60 student-driven ideas generated in Laurea UAS every year that lead to project notification. An innovation and enterprise system that also collaborates with several agencies outside Laurea, has been developed to identify and promote the students' ideas. This thesis presents a concrete example of this co-operation: a personal idea based on the delayed hair dye manufacturing, which proceeded to the assessment of the Foundation for Finnish Inventions according to the Laurea innovation and enterprise system. The purpose of this thesis was to provide an clear overview of the idea generation and innovation process to support the students who have ideas of their own to proceed. The thesis is written from the viewpoint of an adult student enrolled in the Degree Programme in Beauty and Cosmetics.

The main task of the Universities of Applied Sciences to educate the experts and developers in their own field of expertise. In working life creativity and innovation have much higher significance than the necessary competence of product development. The ability of the employees and employers to creatively solve problems is the key to develop new patterns. In the theoretical part of the thesis there is also a discussion of the management of creative personalities and processes within the working life. The Universities of Applied Sciences should include more studies related to creativity and its productive management in the Degree Programme in Beauty and Cosmetics so that the professionals in this field can meet these challenges posed by the working life.

Keywords: Beauty industry, creativity, innovations

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Laurea-ammattikorkeakoulu.....	7
3	Estenomitutkinto	8
4	Idea- ja innovaatiotoimintaan liittyvät termit	9
5	Laurean tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopalvelut	11
	5.1 Aktivointi	13
	5.2 Ideointi ja potentiaalisten ideoiden tunnistaminen.....	14
	5.3 Idean arviointi ja kehittäminen.....	16
	5.3.1 Keksintöilmoitus	16
	5.3.2 Tuoteväylä ja TULI-rahoitus.....	17
	5.4 Kaupallistamisprosessi.....	19
6	HCS-idea ja innovaatioprosessi.....	20
	6.1 HCS-idean esittely	20
	6.2 HCS-idean kehittämisprosessi	23
7	Luovuus.....	24
8	Idea, keksintö ja innovaatio	28
	8.1 Innovatiiviset yksilöt ja verkostot	29
	8.2 Keksintöjen suojaaminen	30
9	Innovaatiotoiminta yrityksissä.....	32
	9.1 Innovaatioprojekti	32
	9.2 Innovaatioprosessin johtaminen	36
10	HCS-prosessin vertaaminen teoriaosuuteen.....	39
	10.1 Aktivointi	39
	10.2 Tunnistaminen	40
	10.3 Arviointi ja kehittäminen	40
11	Innovaatioputkiteoria	43
12	Kehitysehdotuksia	44
	12.1 TKI-toimintaan liittyvät opinnot aikuisten estenomitutkinnossa	45
	12.2 Systemaattinen tiedottaminen Laurean TKI-palveluista	46
	12.3 Innovattorin opas.....	46
13	Pohdinta.....	47
	Lähteet	49
	Kuvat	51
	Taulukot	53
	Liitteet.....	54

1 Johdanto

Luovuus, innovatiivisuus ja menestykselliset innovaatioprosessit ovat perusedellytyksiä suomalaisten yritysten toiminnalle. Suomi on pieni maa ja siksi emme voi kilpailla määrällä, vaan meidän tulee panostaa laatuun ja kokonaisvaltaiseen palveluun. Vaikka suurissa teknologia-painotteisissa yrityksissä tämä on jo oivallettu, ei perinteisillä palvelualoilla ole tätä innovatiivisuudesta kumpuavaa kilpailuetua vielä laajamittaisesti kyetty hyödyntämään.

Teollisuuden työpaikkojen valuessa halvempien tuotantokustannuksien maihin on palvelualoilla yhä suurempi merkitys erityisesti suomalaisten naisten työllistäjänä. Kauneudenhoitoala tarjoaa Suomessa työpaikkoja ja yrittäjyyshmahdollisuuksia maantieteellisesti monia muita aloja tasapuolisemmin. Tyypillisessä kampaamossa tai kauneushoitolassa työskentelee yhdestä neljään naista ja useimmilla heistä on suoritettuna alalle tarvittava toisen asteen ammatillinen perustutkinto. Kauneudenhoitoala mielletään hoito- ja käsityöalaksi, mutta monet kauneudenhoitoalan yrittäjät tarvitsisivat vahvaa liiketoimintaosaamista kyetäkseen ansaitsemaan riittävän toimeentulon itselleen ja pystyäkseen työllistämään muita alan ammattilaisia. Merkityksellistä on myös se, että kauneudenhoitoalan kehitys tapahtuu pääosin kansainvälisissä kosmetiikkataloissa eikä niiden ihmisten toimesta, jotka työskentelevät varsinaisen asiakaspalvelutyön parissa. Vaikka kosmetiikkateollisuus on panostanut vahvasti tuotekehitykseen, ei se juurikaan ole vaikuttanut parturi-kampaajien tai kosmetologien suorittamiin peruspalveluihin, eikä näitä palveluja tarjoavien yritysten liikevaihtoon. Alalla toimivien yrittäjien tulisi kyetä kehittämään uudenlaisia liiketoiminta- ja palvelukonseptimalleja. Tällä tavoin voisimme tarjota kuluttajille jotain sellaista, mitä suuret kosmetiikkatalot eivät pysty tuotteiden loppukäyttäjille suoraan markkinoimaan. Nyt kun monet kauneudenhoitoalalla toimivat pienyritykset kamppailevat kannattavuuden rajamailla, on aika ottaa luovuus ja innovatiivisuus hyötykäyttöön.

Kauneudenhoitoalan ammattikorkeakoulututkinto on melko uusi ja monille vielä tuntematon koulutus. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ei tältä alaltamme ole Suomessa vielä saatavilla, mutta jo estenomitutkinto mahdollistaa uudenlaisen ja kehittyvän kauneusalan yrittäjyyden syntymisen maahamme. Kampaajien kiinnostus jatko- ja täydennyskoulutukseen on lisääntynyt. Tästä on kuitenkin vielä pitkä matka luovuuden ja innovatiivisuuden hyödyntämiseen tuotekehittelyssä ja uusien liiketoimintamallien luomiseen alamme yrityksissä.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selventää luovuuteen, ideointiin ja innovointiin liittyviä käytänteitä ja teoriaa yksilön, oppilaitoksen ja yritysten toimintana. Omia ajatuksia ja havaintoja on tuotu esille ammattikorkeakoulun aikuisopiskelijan näkökulmasta. Opinnäytetyön toiminnallisessa osassa kuvataan eräs kampaamoiden hiusvärien käyttöön liittyvä innovaatiohanke ja sen eteneminen ideasta Keksintösäätiön Tuoteväylätiimin käsittelyyn. Tämä

projekti sai alkunsa Laurea-ammattikorkeakoulun Idea ja Innovaatio -opintojaksolla syksyllä 2012. Hankkeen myötä perehdytään käytännönläheisesti niihin toimenpiteisiin, joilla Laurea-ammattikorkeakoulu on opiskelijoiden tukena erilaisissa tuote- ja palveluinnovaatioiden sekä yritysideoiden kehittämisessä ja kaupallisessa hyödyntämisessä. Tämä esimerkki voi rohkaista jatkossa sekä oppilaita että opettajia innovaatiohankkeisiin perinteisten teknologiakeskeisten alojen lisäksi myös kauneudenhoitoalan koulutusohjelmassa.

Luovuus ja innovatiivisuus liitetään usein yrittäjyyteen. Ne ovat kuitenkin sellaisia ominaisuuksia, joita toivotaan myös työntekijöiden omaavan kaikissa työpaikoissa, olipa työnantajana yksityinen yritys, kunta tai valtio. Tässä opinnäytetyössä perehdytään luovuuden erilaisiin ilmenemismuotoihin, luovan yksilön ominaispiirteisiin ja luoviin tuotoksiin. Luovan työyhteisön tuloksellinen johtaminen asettaa uusia haasteita esimiehille ja yrittäjille. Aiheesta on kirjoitettu lukuisia kirjoja, joiden pohjalta yritystoimintaan liittyvässä osiossa käsitellään myös luovuuden johtamista.

Luovasta ongelmanratkaisutaidosta on hyötyä jokaisen ihmisen henkilökohtaisessa elämässä. Tähän aihealueeseen liittyviä opintoja esitetään sisällytettäväksi estenomitutkintoon. Tämän lisäksi opinnäytetyön loppuosaan on koottu sellaisia kehittämissuhteita, joiden uskotaan lisäävän Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden tietämystä oppilaitoksen TKI-toimintaa tukevista palveluista. Ajatukset nousevat niistä omakohtaisista kokemuksista ja näkemyksistä, joita tässä opinnäytetyössä esiteltävän innovaatioprojektin omistajana, on hankkeen edetessä muodostunut. Innovaatiotoimintaa kouluissa ja työpaikoilla ei lisätä sillä, että aihe on kirjattu strategiaan. Luovuutta ja sen hyödyntämistä edistetään konkreettisilla, innovatiivisia henkilöitä tukevilla toimenpiteillä, joista tiedotetaan riittävästi ja jotka ovat helposti kaikkien saatavilla. Ammattikorkeakoulun tarkoitus on kouluttaa osaavia työelämän kehittäjiä. Sen vuoksi kaikilla näistä oppilaitoksista valmistuneilla tulisi olla taito luovuuden ja innovatiivisuuden hyödyntämiseen omien ammattialojensa edistämiseksi.

2 Laurea-ammattikorkeakoulu

Laurea-ammattikorkeakoulu toimii seitsemällä eri paikkakunnalla pääkaupunkiseudulla. Yksiköt sijaitsevat Hyvinkäällä, Keravalla, Tikkurilassa, Porvoossa, Otaniemessä, Lohjalla ja Lepävaarassa. Keväällä 2013 opiskelijoita Laureassa oli yhteensä 7 780 ja henkilökuntaa 518 henkilöä. Laurea järjestää tutkintoon johtavaa koulutusta sekä nuorille että aikuisille. Oppilaitoksesta voi valmistua tradenomiksi, fysioterapeutiksi, sairaanhoitajaksi, terveydenhoitajaksi, restonomiksi, estenomiksi ja sosionomiksi. (Laurea.fi 2013.)

Laurea-ammattikorkeakoulu toimii osakeyhtiöpohjaisena. Osakkaina ovat Espoon, Vantaan, Hyvinkään, Porvoon ja Kauniaisten kaupungit sekä Kirkkonummen kunta. Muina osakkaina ovat

Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, Länsi-Uudenmaan ammattikoulutusyhtymä sekä Invalidiiliitto ry. (Laurea.fi 2013.)

Strategisiksi osaamisalueiksi eli painoaloiksi on Laureassa nimetty hankkeiden ja verkostojen kokonaisuudet, jotka liittyvät palveluliiketoimintaan, hoitotyön asiantuntemukseen ja itsenäiseen kotona selviytymiseen, turvallisuuteen ja yhteiskuntavastuuseen sekä opiskelijayrittäjyyteen. Keskeisiä painalojen tavoitteita ovat kansainvälisestikin tarkasteltuna ja tunnustettuna huipputasoinen opetus sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta. Erityisesti palveluinnovaatiot ja arvoverkostot sekä oppimismalli, joka edistää työelämän kehittämistä, on nostettu keskiöön. (Laurea.fi 2013.) Useassa eri yhteydessä esiintyy myös termi LbD, Learning by Developing. Sillä tarkoitetaan Laureassa toteutettavaa pedagogista suuntausta kehittämispohjaisesta oppimisesta (LbD-opas 2011).

3 Estenomitutkinto

Estenomiksi valmistuu kauneudenhoitoalan ammattikorkeakoulun koulutusohjelmasta, jonka laajuus on 210 opintopistettä ja kesto 3,5 vuotta. Kokopäiväopintojen lisäksi kyseisen tutkinnon voi suorittaa myös aikuiskoulutuksena, jolloin lähikontakteja on noin 4 päivää kuukaudessa ja opetus toteutetaan monimuoto-opetuksena. Estenomi työskentelee asiantuntijana aloilla, joissa yhdistyvät kosmetiikka-alan lainsäädäntö ja raaka-ainetuntemus sekä kaupallinen osaaminen ja palveluiden kehittäminen. Tutkinnon suorittaneet toimivat erilaisissa esimiestehtävissä, kouluttajina, kosmetiikka-alan markkinointi ja myyntitehtävissä sekä yrittäjinä. Osa estenomeista hakeutuu pedagogisiin opintoihin, jotka pätevöittävät kauneudenhoitoalan ammattiopettajan tehtäviin. (Laurea.fi 2013.)

Laurean opintotoimistosta saatujen tietojen mukaan keväällä 2013 estenomitutkintoa suoritti oppilaitoksessa 100 päiväopiskelijaa ja aikuisryhmässä 52 opiskelijaa. Kokonaisopiskelijamäärä oli 7 780 henkilöä. Valtakunnallisestikin tarkasteluna tämä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alaan kuuluva estenomikoulutus on varsin pieni koulutusala. Koulutuspaikkoja on vuonna 2013 siten, että tammikuussa Laurean Tikkurilan toimipisteessä aloitti aikuisryhmä, jossa aloituspaikkoja oli 25. Syksyllä aloittaa nuorille suunnattu päiväopetusryhmä sekä Laurean Tikkurilan yksikössä että ruotsinkielisenä Vaasan Yrkeshögskola Noviassa. Tikkurilassa aloituspaikkoja on syksyllä 30 ja Vaasassa 18. (Koulutusnetti.fi 2013.) Näin ollen estenomitutkinnon aloittaa kuluvana vuonna Suomessa vain 73 opiskelijaa.

Kauneudenhoitoalalla tarvittavaan raaka-aineiden tuntemukseen, kemiaan, lainsäädäntöön, kieliin ja viestintään liittyvien opintojen lisäksi estenomitutkintoon sisältyy myös pakollisia liiketoimintaosaamiseen kuuluvia opintojaksoja. Nämä opintojaksot on nimetty Laurea-ammattikorkeakoulun opintosuunnitelmassa seuraavasti:

- kauneudenhoitoalan yrityksen liiketoiminnan suunnittelu
- talouden suunnittelu ja seuranta kauneudenhoitoalan yrityksessä
- markkinointiviestinnän johtaminen
- liiketoiminnan johtamisprosessit kauneudenhoitoalalla
- kosmetiikan lanseerausprosessi
- kosmetiikkabrändin kehittäminen ja johtaminen
- ideasta liiketoimintasuunnitelmaksi

Edellä mainituista liiketalouteen liittyvistä opintojaksoista koostuu estenomikoulutuksen aikana yhteensä 60 opintopistettä eli lähes kolmannes koko opintojen laajuudesta. Lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa vapaasti valittavina opintoina myös muita liiketalouteen liittyviä opintoja. Vapaasti valittavia opintojaksoja tulee suorittaa yhteensä 15 opintopisteen verran. (Laurea.fi 2013.) Koulutuksen sisältö Vaasan Yrkeshögskola Noviassa poikkeaa Laurean koulutussisälöstä merkittävästi, vaikka kummastakin ammattikorkeakouluista valmistuneiden opiskelijoiden tutkintonimike on sama.

4 Idea- ja innovaatiotoimintaan liittyvät termit

Idea- ja innovaatiotoimintaan liittyy erilaisia käsitteitä ja termejä. Tämän opinnäytetyön seuraamisen helpottamiseksi on seuraavilla sivuilla olevaan taulukkoon koottu keskeisimmät käsitteet ja niiden selitykset. Lähteenä on käytetty Keksintösäätiön Internet-sivustoja.

ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on valtion ylläpitämä, työ- ja elinkeino-, maa- ja metsätalous- sekä sisäasiainministeriön alainen alueellisesti toimiva palvelu- ja kehittämiskeskus, joka neuvoo yrityksiä ja kehittää innovaatioympäristöä.
Ennakkouutuustutkimus	Ennakkouutuustutkimuksen avulla selvitetään teknisen keksinnön uutuusarvo ja patentoitavuus.
Hyödyllisyysmalli	Hyödyllisyysmalli on patentin omainen kielto-oikeus, jonka haltija voi estää muilta yrityksiltä tai henkilöiltä keksintönsä kaltaisen idean ammattimaisen käytön. Hyödyllisyysmalli on PRH:n myöntämä, maakohtainen ja voimassa yleensä enintään 10 vuotta.
Idea	Idealla tarkoitetaan yleisesti uudenlaista ajatusta tai ratkaisumallia johonkin ongelmaan.
Immateriaalioikeudet	Immateriaalioikeuksilla tarkoitetaan henkistä omaisuutta ja aineettomia oikeuksia. Se jaetaan yleisesti tekijän- ja teollisoikeuteen.

Innovaatio	Innovaatio on tuote, prosessi tai menetelmä, joka on johtanut kaupalliseen menestymiseen.
Innovaatioasiantuntija = keksintöasiamies	Innovaatioasiantuntija on ELY-keskuksessa toimiva, Keksintösäätiön asiantuntijaverkostoon kuuluva, yksityisiä henkilöitä ja pieniä yrityksiä keksintöihin liittyvissä asioissa neuvova henkilö.
Innovaatioasiamies	Innovaatioasiamies on yliopistossa tai korkeakoulussa toimiva, Keksintösäätiön asiantuntijaverkostoon kuuluva, tutkijoita, henkilökuntaa ja opiskelijoita keksintöihin liittyvissä asioissa neuvova henkilö.
Keksinnön kauppa	Keksinnön kaupalla tarkoitetaan kokonaisvaltaista keksintöön liittyvien oikeuksien myymistä.
Käyttöoikeus = lisenssi	Lisenssi on keksintöön liittyvien oikeuksien korvausta vastaan myönnetty hyödyntämislupa.
Lisensointi	Lisensoinnissa keksinnön omistaja luovuttaa korvausta vastaan sopimuksessa nimetyt oikeudet yritykselle korvausta vastaan. Keksinnön omistusoikeus säilyy kuitenkin keksijällä.
Mallioikeus = mallisuoja	Mallisuoja on PRH:n rekisteröimä, maakohtainen ja määräaikainen yksinoikeus esineen ulkoisen muotoilun käyttöön.
Patentti	Patentti tarkoittaa keksijän määräaikaista yksinoikeutta kieltää muilta tahoilta keksintönsä ammattimainen hyödyntäminen. Patentti on voimassa ainoastaan siinä maassa, missä sitä on haettu ja missä se on myönnetty. Suomessa patentit myöntää PRH.
PRH	Patentti ja rekisterihallitus on asiantuntijaorganisaatio, joka ylläpitää kauppa- yritys kiinnitys-, yhdistys- ja säätiörekisterejä. PRH on Työ- ja elinkeinoministeriön hallintaan kuuluva Suomen valtion virasto, joka myöntää patentit, hyödyllisyysmallit, mallioikeudet ja tavaramerkit Suomessa.
Prototyyppi = koekappale	Prototyyppi on versio tuotteesta, jolla voidaan tutkia, testata ja havainnoida lopullisen tuotteen ominaisuuksia ja toimintaa.

Pääomasijoittaja	Pääomasijoittaja on yrityksen kasvumahdollisuuksista kiinnostunut rahoittajana toimiva yhtiö tai yksityinen henkilö, jonka aikomuksena ei ole pysyvä omistajuus, vaan suunnitelman mukainen irtautuminen rahoittamastaan yrityksestä silloin, kun sijoitetulle rah summalle on realisoitavissa tuottoa.
Rojalti	Rojaltilla tarkoitetaan lisenssin antajan saamaa jatkuvaluontoista korvausta käyttöoikeuden luovuttamisesta.
Tavaramerkki	Tavaramerkki on graafisesti esitettävä merkki, joka erottaa tuotteen tai palvelun muiden yritysten vastaavista. Se voi olla myös äänimerkki tai iskulause. PRH:n myöntämät oikeudet tavaramerkkiin ovat voimassa 10 vuotta, jonka jälkeen ne voidaan uusia.
Tekes	Tekes on teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksesta käytettävä lyhenne.
Tekijänoikeus	Tekijänoikeus on perustuslakiin pohjautuva, automaattisesti syntyvä oikeus. Sillä tarkoitetaan ajallisesti ja asiallisesti rajattua teoksen tekijän yksinoikeutta määrätä teoksen käytöstä.
Teollisoikeus	Teollisoikeuksilla tarkoitetaan immateriaalioikeuksia, kuten patentteja, hyödyllisyysmalleja, mallioikeuksia, tavaramerkkejä ja muita aineettomia oikeuksia.
TKI-toiminta	TKI-toiminta tarkoittaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa.
TULI-rahoitus	TULI-rahoitus on Keksintösäätiön Tutkimuksesta liiketoiminnaksi-ohjelman mahdollistama rahoitusmekanismi.

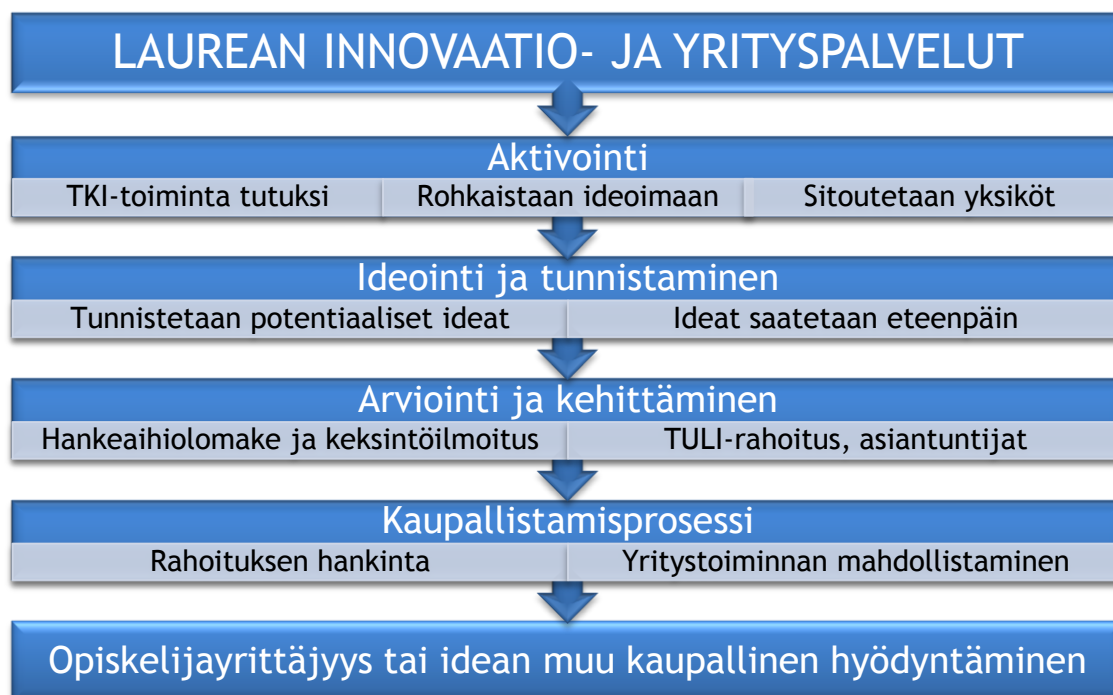
Taulukko 1: Idea- ja innovaatiotoimintaan liittyvät termit

5 Laurean tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopalvelut

Laurean eri yksiköissä toimivat oppimis- ja kehittämissympäristöt ovat profiloituneet omien koulutus- ja osaamisalojen mukaisesti, mutta yhteisiin painoalueisiin keskittyen. Ne tarjoavat opiskelijoille, organisaatioille ja yrityksille mahdollisuuden yhteistyöhön erilaisissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa. Opiskelijoiden tuottamien palveluinnovaatioiden ja yrittäjyysideoiden kaupallista hyödyntämistä tuetaan Laurean innovaatiopalveluilla. Opiskelijoiden, henkilöstön ja työelämän yhteistyökumppaneiden muodostama tiimi pyrkii edesauttamaan syntyneiden ideoiden kehittämisessä valmiiksi tuotteiksi tai palveluiksi. (Laurea.fi 2013.)

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön edistäminen aloitettiin Suomessa aktiivisesti noin 10 vuotta sitten. Ammattikorkeakoulut olivat toimineet yleisesti koulutus- ja oppimisprosessipainotteisesti tutkimus- ja kehitystyön tapahtuessa pääasiallisesti tiedekorkeakouluissa. Innovaatiotoiminta, sen hyödyntäminen ja kaupallistaminen, nousi ammattikorkeakoulujen strategioiden ja resursoinnin yhteydessä vahvasti esille vuonna 2007. Samaan aikaan käynnistyi myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan liittyvien palvelujen ja prosessien kehittäminen. Laurea oli tässä toiminnassa ensimmäisten ammattikorkeakoulujen joukossa ja yhteistyö Teknillisen korkeakoulun kanssa mahdollisti Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen (Tekes) myöntämän TULI-rahoituksen hyödyntämisen sekä Innotuli-konsortiossa toimimisen. Tämän yhteenliittymän päättyessä vuonna 2009, ammattikorkeakoulukenttä jaettiin TULI-rahoituksen näkökulmasta neljään maantieteellisen alueeseen ja Laureasta tuli Etelä-Suomen konsortion veturi. Tekesin myöntämän rahoitusohjelman turvin kaupallistamisprosessien ja rakenteiden ylösajaminen ammattikorkeakouluissa alkoi. Myöhemmin vuosina 2012 ja 2013 kyseisen rahoituksen on mahdollistanut Keksintösäätiö. Vuoden 2014 alusta Keksintösäätiön tuoteväylätoiminta siirretään Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) ja se tarkoittaa nykymuotoisen rahoitusmekanismin päättymistä vuoden 2013 loppuun mennessä. Rahoituksen tulevaisuus on avoinna, mutta neuvottelut tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan turvaamiseksi ammattikorkeakouluissa ovat käynnissä sekä ELY-keskuksen että Tekesin kanssa. (Vettenranta 2013.)

Liiketoiminnan johtaja Antti Vettenrannan haastattelusta (liite 4.) saatujen tietojen mukaan Laurea-ammattikorkeakoulun seitsemässä toimipaikassa syntyy vuosittain noin 40-60 potentiaalista, hankeaihioilmoituksen tekoon johtavaa ideaa. Näiden joukosta Keksintösäätiön myöntämää Tutkimuksesta liiketoiminnaksi -ohjelman mahdollistamaa TULI-rahoitusta myönnetään keskimäärin kymmenelle hankkeelle vuosittain. Vaikka ideointiaktiivisuutta ei seurata koulutusalaakohtaisesti voidaan sanoa, että kauneudenhoitoalan opiskelijat eivät ole olleet aikaisemmin kovinkaan aktiivisesti edustettuina TKI-toiminnassa. Tämä voi osittain johtua siitä, että kauneudenhoitoalan koulutusohjelma on suhteellisen uusi Laureassa. Viimeaikoina on myös tältä koulutusosalta tullut muutamia hankkeita arvioitavaksi ja kehitettäväksi. Vuosien 2007-2012 aikana opiskelijalähtöisiä yrityksiä on Laureassa perustettu yhteensä noin 130. Hankeaihioilmoitusten, myönnettyjen TULI-rahoituksen ja perustettujen oppilaslähtöisten yritysten määrää seurataan, sillä ne ovat tunnuslukuja, jotka vaikuttavat merkittävästi Laurea-ammattikorkeakoulun rahoitushankintaan. Luonnollisesti näitä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan aktiivisuutta kuvaavia lukuja käytetään myös oppilaitoksessa markkinoinnillisiin tarkoituksiin. (Vettenranta 2013.) Jotta mahdollisimman moni oppilaspotentialista syntynyt idea tunnistettaisiin, on Laureassa kehitetty liiketoiminnan johtaja Antti Vettenrannan johdolla portaittain etenevä innovaatio- ja yrityspalvelukokonaisuus.

Kuvio 1: Laurean innovaatio- ja yrityspalvelut

5.1 Aktivointi

Laurean innovaatiopalveluiden kokonaisuutta kuvatessa voidaan prosessi jakaa neljään tasoon, josta ensimmäinen on eri koulutusyksiköissä tapahtuva opiskelijoiden aktivoiminen. TKI-toiminnasta tiedottaminen koulutusohjelmissa toimiville opettajille ja oppilaille on tärkeää, jotta kaikilla olisi tiedossa Laurean käytänteet ja yhteyshenkilöt innovaatiotoimintaan liittyen. Koulutusohjelmiin kuuluviin opintojaksoihin pyritään sisällyttämään tehtäviä, joissa opiskelijoita kannustetaan palvelukonseptien, tuotteiden ja uusien liiketoimintamallien ideointiin. Ideoiden syntyä voi edesauttaa myös erilaiset kilpailut. Tästä esimerkkinä on Sense-liikeideakilpailu, joka toteutettiin FUAS:iin (Federation of Universities of Applied Sciences) kuuluvien ammattikorkeakoulujen oppilaille. Tähän strategiseen liittoon kuuluvat Laurea-ammattikorkeakoulun lisäksi Hämeen ja Lahden ammattikorkeakoulut. Sense-liikeideakilpailuun osallistui vuonna 2013 yhteensä yli 250 ideaa. Laurean opiskelijoiden ideat menestyivät hyvin, sillä kilpailusta tuli sekä voitto että sijat 3 ja 4. Varsinaisen ideointitoiminnan aktivoimisen lisäksi eri toimipaikoissa sijaitsevat yksiköt tulee sitouttaa innovaatioprosessiin. Vuosien saatossa on todettu, että omakohtainen kokemus idean jalostumisesta liiketoiminnaksi sitouttaa esimerkiksi opettajat tehokkaimmin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. (Vettenranta 2013.)

5.2 Ideointi ja potentiaalisten ideoiden tunnistaminen

Innovaatioprosessin seuraavassa vaiheessa varsinaisen ideointityön lisäksi keskiöön nousee potentiaalisten ideoiden tunnistaminen. Myös tässä opettajien rooli on keskeinen. Heidän tulisi havaita kehityskelpoiset, opintojaksoilla esiin tulleet ideat ja ohjata innovatiiviset opiskelijat eteenpäin. Esimerkiksi Laurean Tikkurilan toimipisteeseen perustettu esihautomo Kipinä voi tällaisessa tilanteessa auttaa idean kehittämässä ja eteenpäin viemisessä. (Vettenranta 2013.)

Tikkurilan toimipisteessä toimii vuonna 2010 perustettu, yrittäjyyteen kannustava esihautomo. Kipinä koostuu opiskelijoiden ja ohjaajien muodostamista tiimeistä, jotka toimivat yhteistyössä erilaisten yritysten ja yhteisöjen kanssa. Kipinän yhteyshenkilönä ja toiminnan koordinoijana toimii vuosittain vaihtuva tutkimus- ja kehittämisharjoittelija. Hänen keskeisiin tehtäviin kuuluvat esihautomotoiminnan kehittäminen sekä erilaisten tapahtumien suunnittelu ja toteutus yhteistyössä Kipinä-tiimin kanssa. Esihautomon tarkoituksena on tukea opiskelijoiden kasvua yrittäjyyteen. Erilaisten tapahtumien järjestämisen lisäksi Kipinä tarjoaa idea- ja innovointiapua oppilaille, jotka suunnittelevat aloittavansa yritystoiminnan tai toimivat jo yrittäjinä. Esihautomotoiminta mahdollistaa opiskelijoille aktiiviseen ja itsenäiseen toimintatapaan perustuvan ohjatun oppimisympäristön. (Kajander 2013.)

Alla olevaan taulukkoon on listattu vuoden 2012 tärkeimmät Kipinän järjestämät tapahtumat. Keväällä Laurea ES järjesti kolme Yrittäjyystiistai-tapahtumaa, joiden toteuttamisessa Kipinä oli mukana. Syksyllä ohjelmassa oli liikeideakilpailu peruskoulun yrittäjyysluokalle sekä vapaasti valittaviin opintoihin kuuluva Idea ja Innovaatio-opintojakso Laurean opiskelijoille. Tämän lisäksi Kipinä on ollut mukana opiskelijoiden liikeideoiden kehittämisessä sekä opintojaksoilla, joissa on tehty liiketoimintasuunnitelmia. Vastaavaa toimintaa on suunniteltu myös vuodelle 2013. (Kajander 2013.)

AJANKOHTA	TAPAHTUMAN NIMI
6.3.2012	Yrittäjyystiistai / kansainvälisyys
13.3.2012	Yrittäjyystiistai / kauneudenhoitoala
20.3.2012	Yrittäjyystiistai / sosiaaliala
Syksy 2012	Jellonan luola -liikeideakilpailu
3.9.-3.12.2012	Idea ja innovaatio -opintojakso

Taulukko 2: Esihautomo Kipinän tapahtumakalenteri vuonna 2012

Maaliskuussa 2012 Laurea ES:n (Laurea Entrepreneurship Society) toteutti Yrittäjyystiistai-tapahtumat Laurean tiloissa yhteistyössä Kipinän kanssa. Tapahtumien tarkoituksena oli lähentää opiskelijoiden ja yrityselämän edustajien välistä yhteistyötä, rohkaista nuoria yrittäjyyteen ja antaa tietoa yritystoiminnasta. Ensimmäisen tapahtuman teemana oli kansainväli-

syys ja sen pääesiintyjänä oli professori Alf Rehn. Hän piti luennon englanniksi aiheesta Luovat ideat yritystoiminnassa. Seuraavan tapahtuman aihe liittyi kauneudenhoitoalaan ja esiintyjinä olivat kauneusalan yrittäjä ja kouluttaja Ann-Mari Patshijew sekä yrittäjä Anne Kukkohovi. Viimeisen tiistain teemana oli sosiaali- ja terveysala. (Esihautomokipinä.fi 2013.) Laurea ES:n ja Kipinän järjestämässä Yrittäjyystiistai-tapahtumissa tuotiin esille monipuolisesti yrittäjyyteen liittyviä näkökulmia eri aloilta.

Jellonan luola -liikeideakilpailu järjestettiin yhteistyössä Riihimäen yläkoulun 7F luokan kanssa. Kilpailu oli ideoitu kansainvälisen televisioformaatin pohjalta, joka Suomessa tunnetaan nimellä Leijonan luola. Kyseisen yläkoulun yrittäjyysluokkalaiset ideoivat syksyn aikana erilaisia liikeideoita, joita he esittelivät Tikkurilan Laurean tiloissa joulukuussa leikkimielisille sijoittajille. Näin he pääsivät tutustumaan kilpailun avulla liikeidean kehittelyprosessin eri vaiheisiin. Oppilaiden oli tarkoitus löytää vastaus niihin peruskysymyksiin, joita oikeassakin liikeidean kehittäessä joutuu miettimään, kuten minkä ongelman idea ratkaisee, mikä on kilpailutilanne ja miten rahoitus on ajateltu järjestää? (Esihautomokipinä.fi 2013.)

Idea ja innovaatio-opintojakso toteutettiin Tikkurilan toimipisteessä 3.9.-3.12.2012. Toteutussuunnitelman mukaan opiskelijoiden osaamistavoitteiksi oli asetettu seuraavaa:

- kyky tuottaa innovatiivisia liikeideoita
- eri yritysmuotojen ymmärtäminen
- kyky muodostaa kilpailuetua
- oman idean esittäminen ryhmälle

Opintojakson sisältö painottui liikeideaan, lähtökohta-analyysiin, yritysmuotoihin, markkinointiin, tuotteistamiseen ja budjetointiin (SoleOPS 2012).

Idea ja innovaatio-opintojakso oli Kipinän vuoden 2012 tutkimus- ja kehittämisharjoittelija Anne Huuskon ja Laurean opettajien yhteistyössä toteuttama viiden opintopisteen laajuinen kokonaisuus. Tälle vapaavalintaiselle opintojaksolle oli mahdollista osallistua Laurean eri toimipaikoista ja kaikista koulutusohjelmista. Keskeisenä tavoitteena oli perehtyä erilaisiin yrityksiin ja yritysmuotoihin sekä lisätä opiskelijoiden luovuutta ja kykyä liikeideoiden kehittämiseen erilaisten ideapajamenetelmien keinoin. Opintojaksolle ilmoittautui noin 20 opiskelijaa, joista puolet suoritti sen loppuun (Esihautomokipinä.fi 2013). Opintojakso koostui lähiopetuksesta, jonka aikana kuultiin useita vierailevia luennoitsijoita, ideapaja-toiminnasta ja kotona suoritettavista tehtävistä, jotka lopuksi työstettiin portfolioiksi. Ideapajan tuloksena syntyi useita liikeideoita kuten myöhemmin tässä työssä esiteltävä viivästettyyn hiusvärin valmistukseen perustuva Hair Color System -menetelmä (jäljempänä HCS).

5.3 Idean arviointi ja kehittäminen

Kun syntynyt idea on yksikössä tunnistettu ja ohjattu eteenpäin, on seuraavaksi vuorossa sen arviointi ja mahdollinen kehittäminen varsinaiseksi hankkeeksi. Tässä vaiheessa on tärkeää idean huolellinen dokumentointi. Kirjallisen hankeaihion laatiminen mahdollistaa myös oppilaitoksen ulkopuolisten asiantuntijoiden perehtymisen aiheeseen.

Hankeaihion kirjallista esittämistä varten Laureassa on käytössä hankeaihioilmoitus. Käytännössä kyseessä on kysymyskaavake (liite 1), jonka kysymyksiin vastatessaan opiskelija joutuu pohtimaan ideaansa. Yleisesti ottaen keksintö tai idea on kiinnostava silloin, kun sillä pystytään ratkaisemaan jokin konkreettinen ongelma tai tuottamaan tarpeellinen palvelu. Täytetty kaavake toimitetaan Laurean liiketoiminnanjohtaja Antti Vettenrannalle, joka käsittelee hankeaihioilmoituksen yhdessä Spinno-yrityshautomon asiantuntijoiden kanssa. (Vettenranta 2013.) Hankeaihioilmoituksen perusteella päätetään idean mahdollisesta eteenpäin viemisestä.

5.3.1 Keksintöilmoitus

Keksintöilmoitus (liite 2) perustuu korkeakoulukeksintölakiin 369, 5§. Se koskee ainoastaan ammattikorkeakouluissa työskenteleviä henkilöitä ja patentoitavissa olevia ideoita. Laki velvoittaa keksijän tekemään korkeakoululle kirjallisen ilmoituksen, jossa hän ilmaisee käsityksensä siitä, onko keksintö syntynyt niin sanotusti avoimessa tutkimuksessa. Lisäksi ilmoituksessa tulee olla riittävät tiedot keksinnöstä, jotta korkeakoulu voi arvioida sen. Korkeakoulun on annettava kirjallinen vastine (liite 3) keksintöilmoitukseen kahden kuukauden kuluessa. Siinä on mainittava myös korkeakoulun käsitys siitä kenelle keksinnön oikeudet kuuluvat. (Korkeakoulukeksintölaki 2006.) Laureassa hyväksytystä keksintöilmoituksesta maksetaan 100 euron suuruinen palkkio keksijälle.

Laureassa lain tulkintaa on laajennettu siten, että se koskee myös opiskelijoita ja muitakin kuin patentoitavia ideoita. Keksintöilmoituksessa keksijä ilmoittaa, viekö hän hankettaan eteenpäin yksin vai haluaako hän tehdä yhteistyötä koulun kanssa. Ilmoitukset käsitellään siten, että ne hyväksytään, hylätään tai niihin pyydetään lisäselvityksiä. Tämän jälkeen ne rekisteröidään ja arkistoidaan. Keksintöilmoituksessa määritellään myös se tärkeä seikka, kenelle keksinnön oikeudet kuuluvat. Jos keksintö on syntynyt ulkoisesti rahoitetun tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeen tuloksena ja keksijä on toiminut hankkeessa projektityöntekijänä, katsotaan yleensä, että oikeudet kuuluvat korkeakoululle. Oikeudet voivat kuulua keksijälle, jos keksintö on tehty avoimessa tutkimuksessa. Jos innovaattori ei kaupallista keksintöään yrittäjänä, hän voi halutessaan siirtää oikeudet korkeakoululle. Tässä tapauksessa kirjoit-

tetaan hyödyntämissopimus, jolla sovitaan mahdollisesta tulojen jaosta. Laureassa toimitaan siten, että innovaattori saa 60 % ja Laurea 40 % tuloista. (Vettenranta 2013.)

5.3.2 Tuoteväylä ja TULI-rahoitus

Tuoteväylä on Keksintösäätiön asiantuntijapalvelu, joka on tarkoitettu ensisijaisesti yksityishenkilöille ja aloittaville yrityksille. Se toimii valtakunnallisesti ja tarjoaa maksutonta apua mahdollisesti kansainvälistä kasvupotentiaalia omaavien keksintöjen ja ideoiden arvioimiseen ja kehittämiseen. Oman ideansa tai keksintönsä voi saada Tuoteväylä-tiimin arvioitavaksi ottamalla yhteyttä esimerkiksi alueelliseen ELY-keskukseen ja siellä toimivaan Keksintösäätiön innovaatiovastaavaan. Mikäli keksintö todetaan mielenkiintoiseksi, tekee Tuoteväylä-tiimi siitä ensiarvioinnin. Tiimi koostuu eri alojen asiantuntijoista, joilla on runsaasti kokemusta keksintöjen arvioinnista, kehittämisestä ja kaupallistamisesta. Tuoteväylä-tiimejä on Suomessa 17 ja niiden toiminta on luottamuksellista. Ensiarvioinnin palautteesta keksijä voi saada arvokkaita neuvoja ideansa jatkojalostamiseksi. Mikäli Tuoteväylä-tiimi arvioi, että idealla on jo liiketoimintamahdollisuuksia ja potentiaalia menestyä kansainvälisillä markkinoilla, ohjataan se kehittämisvaiheeseen. (Keksintösäätiö.fi 2013.)

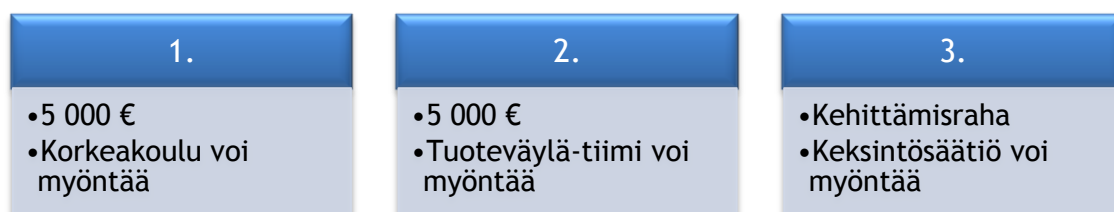
Mikäli hanke etenee Tuoteväylässä kehittämisasteelle, nimetään projektin koordinaattoriksi liiketoiminnan kehittämispäällikkö. Keksintösäätiössä toimii yhteensä kuusi liiketoiminnan kehittämispäällikköä ja heillä kullakin on oma osaamisalueensa. Heidän lisäksi Keksintösäätiön kanssa yhteistyössä toimii noin 60 liiketoimintaosaajaa, jotka ohjaavat ja neuvovat idean tuotteistamisessa, rahoituksen järjestämisessä ja liiketoiminnan aloittamisessa. Kehittämisvaiheen onnistuessa hankkeesta hioutuu aloittava yritys tai tuotteistettu keksintö, jonka voi myydä tai lisensoida. (Keksintösäätiö.fi 2013.)

Asiantuntijaneuvojen lisäksi Tuoteväylästä voi saada myös rahoitusta keksinnön kehittämiseen ja liiketoiminnan käynnistämiseen. Kehittämisrahaa voi saada yksityinen, Suomessa asuva henkilö tai aloittamisvaiheessa oleva Suomeen rekisteröity yritys. Myönnettävä rahoitus on tarkoitettu käytettäväksi tuotekehitykseen, prototyypin valmistukseen, patentointiin ja näihin verrastettaviin kuluihin. Keksijän palkkakuluja, yritysten perushankintoja tai investointeja ei tällä kehittämisrahalla voi rahoittaa. Rahoitusta hakevalta keksijältä ei vaadita vakuuksia, mutta sopimukseen sisältyy ehdollinen takaisinmaksu. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli hanke menestyy kaupallisesti, on kehittämisraha maksettava kokonaisuudessaan Keksintösäätiölle takaisin 12 vuoden kuluessa erillisen rahoitussopimuksen mukaisesti. Jos kaupallista hyötyä hankkeesta ei tule, ei rahaa tarvitse maksaa takaisin. (Keksintösäätiö.fi 2013.)

Kuvio 2: Tuoteväylän toiminta

Ammattikorkeakoulujen innovaatio- ja yrityspalveluista vastaavat henkilöt tekevät yhteistyötä Keksintösäätiön Tuoteväylä-tiimien kanssa. Uusien palvelukonseptien, tuotteiden tai liiketoimintamallien kehittäminen tuottavaksi innovaatioksi ja yritystoiminnaksi vaatii usein sellaisia rahallisia panostuksia, että opiskelija ei pysty omista varoistaan niitä rahoittamaan. Ammattikorkeakoulujen idea- ja innovaatiopalveluiden kautta on potentiaalisille hankkeille ollut mahdollista hakea ja saada TULI-rahoitusta. Keksintösäätiön myöntämä Tutkimuksesta liiketoiminnaksi -ohjelman mahdollistama rahoitus on myönnetty Laurassa keskimäärin kymmenelle hankkeelle vuosittain. Kolmiportaisen rahoitusohjelman ensimmäinen osa on rahalliselta arvoltaan 5 000 euron suuruinen ja sen myöntämisestä voi ammattikorkeakoulu päättää itsenäisesti. Samoin seuraavasta 5 000 euron suuruudesta rahoituksesta päättää Tuoteväylä-tiimi. Kolmas TULI-rahoituksen muoto on edellä mainittu Keksintösäätiön kehittämisraha. Nykyisessä muodossaan TULI-rahoitus päättyy vuoden 2013 lopussa ja Tuoteväylä-toiminta siirtyy ELY-keskukselle. (Vettenranta 2013.)

Kuvio 3: TULI-rahoitus

5.4 Kaupallistamisprosessi

Ne ideat ja innovaatiot, jotka ovat arviointi- ja kehittämisvaiheen jälkeen todettu toteuttamiskelpoisiksi hankkeiksi, siirtyvät Laurean sisäisessä prosessissa kaupallistamisvaiheeseen. Sekä Laurean Yritys- ja innovaatiopalveluiden että Keksintösäätiön Tuoteväylän toiminta tähtää idean jalostamiseen joko yritysaihioksi tai lisensoimalla kaupallistettavaksi keksinnöksi. Usein yrityksen perustamisvaiheessa tarvitaan sekä ulkopuolista asiantuntemusta että rahoitusta. Mikäli hankkeen takana olevalla yksittäisellä opiskelijalla tai opiskelijatiimillä on intentiota kehittää nopeaan kasvuun tähtäävää liiketoimintaa, voi asiantuntija-apua saada Spinno-
ta.

Spinno Enterprise Center on Otaniemessä toimiva, vuonna 2010 Laurean organisaation hallintaan siirtynyt yrityshautomo, joka on erikoistunut ensisijaisesti korkeaan teknologiaosaamiseen perustuviin liikeideoihin ja kansainväliseen toimintaan orientoituneisiin yrityksiin. Sen toiminta on julkisin varoin rahoitettua ja toiminta-alueena on koko pääkaupunkiseutu. Laureassa syntyneistä hankkeista vain pieni osa päättyy Spinnon asiakkaisiksi. Yhteistyökumppaneiksi valitaan hankkeita Laurean lisäksi muista korkeakouluista, Helsingin yliopistosta, Aaltoyliopistosta, VTT:ltä, tutkimuslaitoksista, liike-elämästä ja yksityisiltä henkilöiltä. Spinnoissa työskentelevät yrityskehitysasiantuntijat tarjoavat asiakkailleen neuvonta-, konsultointi-, valmennus- ja verkottumispalveluita. Heidän avustuksellaan voidaan hankkeille hakea joko yksityistä tai julkista rahoitusta. Yrityshautomo järjestää asiakkailleen myös käytännönläheistä, yrityksen käynnistämiseen ja kehittämiseen liittyvää koulutusta. (Spinno 2013.)

Laurea on tehnyt vuoden 2013 alussa ensimmäisen pääomasijoituksen aloittavaan opiskelijalähtöiseen yritykseen. Tällä toimenpiteellä oppilaitoksen on ollut tarkoitus auttaa yritystä alkuun ja mahdollistaa jatkossa ulkopuolisen rahoituksen hankinta. Oppilaitoksella on kuitenkin mahdollisuus vain pieniin sijoituksiin eikä niillä ole tavoitteena tuottaa voittoa. (Vettenranta 2013.)

Keksintösäätiön Tuoteväylän kautta voi saada kaupallistamisprosessissa tarvittavaa asiantuntija-apua. Mikäli keksintöhanke johtaa yrityksen perustamiseen, liittyy liiketoiminnan käynnistämiseen monia erityisosaamista vaativia vaiheita. Tuoteväylän tarjoamien palveluiden lisäksi yrityksen perustamiseen liittyvissä kysymyksissä voi tarpeellisia neuvoja saada esimerkiksi ELY-keskuksesta, uusyrityskeskuksista tai Suomen Yrittäjistä. Keksinnön johtaessa lisensointiin tai muuhun hyödyntämissopimukseen, tarvitaan asiantuntemusta myös oikeudellisissa ja sopimusteknisissä seikoissa. Näissä asioissa apua voi saada Keksintösäätiön asiantuntijaverkostoon kuuluvilta liiketoimintaosaajilta, joiden osaamisalueisiin kuuluvat liiketoiminnan kehittäminen, kaupallistaminen ja kansainvälistäminen. (Keksintösäätiö.fi 2013.)

6 HCS-idea ja innovaatioprosessi

Tässä opinnäytetyössä konkretisoidaan Laurean tarjoamia oppilaiden innovaatiotoiminnan tukemiseen tarkoitettuja käytänteitä ja lähdekirjallisuuden innovaatioteoriaa omakohtaisen hanke-esimerkin kautta. Idea, jonka työnimi on Hair Color System (myöhempanä HCS) sai alkunsa Idea ja Innovaatio -opintojaksolla syksyllä 2012. Opintojaksolle oli kutsuttu vierailevaksi ohjaajaksi Mikko Karppanen, joka toteutti opiskelijoille kaksiosaisen ideapaja-tapahtuman. Näillä lähiopetuskerroilla tutustuttiin erilaisiin luoviin menetelmiin, joilla voidaan aikaansaada ja työstää ideoita. Ensimmäisen ideapajan kotitehtäväksi annettiin alla olevan ohjeistuksen mukainen ideointitehtävä.

TEHTÄVÄ

- rajattu aihe
- tehtävä valmis seuraavalla kerralla
- tehtävää jatketaan työstämällä ideoita toteuttamiskelpoisiksi
- dokumentointi on "pakollista"

TEHTÄVÄN KUVAUS

Valitse alue johon luot 5 - 10 ideaa

Esimerkki: Idea kunta ilmainen työtön

Vantaan ilmaiset tapahtumat palvelu.

Tällaisia ideoita 5 - 10 kpl arviointia ja jatkokäsittelyä varten

Kirjoita ideat muistiin (doc, rtf, txt)

Niitä tarvitaan jatkokäsittelyä varten (ideoiden jalostaminen ja arviointi)

Kuva 1: Ideapajan kotitehtävän ohjeistus (Karppanen 2012)

HCS-idea syntyi opintojaksolla kampaamoympäristön kehittämisen noustua ideoinnin aiheeksi ja huomion kohdistuttua hiusvärien käyttöön ja varastointiin liittyvään epäkohtaan. Esimerkinomaisesti laskettiin kolmen itsenäisen hiusalan yrittäjän ylläpitämän kampaamon värivarasto. Se sisälsi laskentahetkellä 738 hiusvärituubia. Alumiinituubeihin pakattujen hiusvärien käytöstä aiheutuvaa pienmetallijätettä syntyi noin 45 tuubia viikossa, vaikka kaikki kolme parturi-kampaajaa työskentelivät liikkeessä vain osa-aikaisesti. Kyseisessä kampaamossa ei ollut käytössä jätteiden lajittelua. Näistä lähtökohdista alkoi tehtävänannon mukaisesti aiheen visiointi, ideointi ja kehittäminen.

6.1 HCS-idean esittely

HCS:n idea on viivästetty hiusvärin valmistus kampaamoissa. Ajatuksen lähtökohtana oli oma-kohtainen havainto siitä, että nykymuotoisten hiusvärien käyttöön kampaamoissa liittyy monenlaisia ongelmia sekä kampaajan että väritoimittajan näkökulmasta tarkasteltuna. Kampaajan kannalta ongelmia tuottaa värisarjojen laajuus, varaston suuri rahallinen arvo sekä sarjojen lopuista syntyvä hävikki. Väri valmistajien haasteena on kiristyvä hintakilpailu hiusväri-

tarjonnan jatkuvasti lisääntyessä. Lisäksi värin pakkauksena käytettävistä alumiinituubeista syntyy merkittävä ympäristöongelma, sillä yleisesti kyseinen metallijäte päättyy sekajätteen mukana kampaamoista lajittelemattomana kaatopaikoille.

Uudessa hiusvärijärjestelmässä on sama perusidea kuin maalin sävytyksessä rautakaupoissa. Maalin sävytyskoneen tekniikkaan perustuva hiusväriautomaatti annostelee ja sekoittaa halutun sävyisen hiusvärimassan niin kutsutuista esiväriaineista. Käytettävät ainesosat pakataan koneessa oleviin säiliöihin, jotka ovat kierrätettävää tai uusiokäytettävää materiaalia. Luonnollisesti uuteen värisarjaan valitaan sekä laadukkaat että asiakkaan ja ympäristön kannalta mahdollisimman turvalliset raaka-aineet. Kampaamokäyttöön tarkoitettu laite on fyysisiltä mitoiltaan huomattavasti pienempi kuin maalin sävytyskone.

Tarkastellaan aluksi nykyistä hiusvärikäytäntöä parturi-kampaajan näkökulmasta. Jos liikkeesä työskentelee esimerkiksi kolme itsenäistä hiusalan yrittäjää ja kullakin heistä on oma noin 150 tuubia väriä sisältävä varasto, on kampaamossa yhteensä 450 värituubia. Kyseiseen väri-varastoon sitoutuu yksittäiseltä kampaajalta värimerkistä riippuen noin 1 200-1 800 euroa eli koko kolmen hengen kampaamossa on väriä esimerkkitapauksessa ainakin 3 600 euron arvosta. Hävikkiä syntyy, koska kampaajilla on useita eri värisarjoja, kuten kevyt-, kesto- ja vaalenusvärejä. Aina kaikista sarjoista ei löydy mieluisia sävyjä ja usein vähemmän suosittu värit jäävät hyllyyn kokonaan käyttämättömänä tai tuubin sisältöä ei tule käytettyä kokonaan. Toisinaan kampaamoiden käytäntö väri-varaston pienentämiseksi on se, että kampaamoliikkeen omistaja ylläpitää koko varastoa ja vuokratuoliyrittäjiltä laskutetaan sovituin väliajoin käytetyt värituotteet. Ongelmaksi muodistuu usein yhden yrittäjän suureksi kasvava väri-varasto ja siihen sitoutuva pääoma. Käytettyjen värien merkitseminen ja tähän kirjanpitoon perustuva laskuttaminen on epätarkkaa ja aikaa vievää. Nämä edellä mainitut ongelmat poistuvat kampaamon siirtyessä HCS:n käyttäjäksi.

Hiusväriä myyvien tukkuliikkeiden asema markkinoilla on viime vuosina muuttunut. Kampaajat ovat aikaisemmin olleet uskollisia tietylle hiusväritoimittajalle, mutta nykyisin kynnys erilaisen värisarjojen kokeilemiseen on madaltunut ja hiusvärien valmistajien kesken kilpailu on kiristynyt. Hinta on noussut merkittävään osaan värisarjan valinnassa ja tavarantoimittajien on entistä vaikeampi saada parturi-kampaajia sitoutumaan omiin tuotteisiinsa. Tavarantoimittajat eivät ole pystyneet erottumaan kilpailijoistaan hiusvärituotteilla. Mitään varsinaisesti uutta innovaatiota ei viime vuosina ole kehitetty, vaikka hiusvärit ovat oleellinen osa tukkureiden liikevaihtoa. Hiuksen väräykseen liitetty negatiivinen julkisuus kaipaisi rinnalleen myös positiivisia mielikuvia herättäviä innovaatioita.

Edut kampaamolle	• Taloudellinen, siisti ja nykyaikainen toimintatapa • Varaston rahallinen arvo pienenee • Värihävikkiä ei ole • Säilytystilan tarve vähenee • Värien inventoimiseen ja tilaamiseen ei kulu aikaa • HCS nostaa kampaamon imagoa
HCS:n kilpailuedut	• Värisarja on innovatiiviseen teknologiaan ja kestävään kehitykseen perustuva • HCS sitouttaa koko kampaamon kokonaisvaltaisesti • Edullinen hinta ei ole HCS-tuotteiden kilpailukeino • Mahdollisuus kytkeä värisarjan oheen myös muita tuotteita sekä kampaamokäyttöön että ulosmyyntiin
Edut ympäristölle	• Värituubeista syntyvää kierrätyskelvotonta metallijätettä ei synny
Edut kampaamon asiakkaalle	• Laadukas suomalainen hiusväri, jonka kehittämisessä on otettu ekologiset seikat huomioon

Taulukko 3: HCS:n edut muihin hiusväriihin verrattuna

Laitteen suunnittelussa tulee ottaa teknisten seikkojen lisäksi huomioon myös muotoilullinen näkökulma. Ideana on, että laite sijoitetaan liiketilassa asiakkaiden nähtäville ja laitteen muotokieltä mukailevat ulosmyyntituotehyllyt ja -pakkaukset muodostavat liikkeeseen vahvan visuaalisen kokonaisuuden. HCS-laite mahdollistaa myös asiakaskortiston uudistamisen. Kampaamon siirtyessä HCS-hiusvärijärjestelmään saadaan asiakastiedot tallennettua nykyaikaisesti tietokoneelle. Monissa kampaamoissa on edelleen käytössä asiakaskorttijärjestelmä, jossa asiakkaan hiustenvärjäykseen ja rakennekäsittelyyn liittyvät tiedot kirjoitetaan käsin pahvikortteihin.

Kuva 2: Hahmotelma HCS -laitteesta (piirros Symboli Oy)

6.2 HCS-idean kehittämisprosessi

Syntynyt liiketoimintaidea esitettiin Idea ja innovaatio -opintojaksolla viikolla 43, jolloin harjoiteltiin oman idean esittelyä rahoittajille. Paikalla oli ohjaajien lisäksi myös Laurean opiskelijayrittäjyydestä vastaava liiketoiminnan johtaja Antti Vettenranta. Esityksen jälkeen aiheesta keskusteltiin ja A. Vettenranta ehdotti hankeaihioilmoituksen (liite 1) ja keksintöilmoituksen (liite 2) tekoa idean pohjalta. Kyseiset lomakkeet täytettiin ja palautettiin sähköisesti jo samalla viikolla. Ilmoitukset käsiteltiin Laurean yritys- ja innovaatiopalveluiden käytänteiden mukaisesti Spinno-yrityshautomon asiantuntijoiden kanssa. Samalla todettiin, että idean toteuttamiskelpoisuutta on aiheellista tutkia tarkemmin. Keksintöilmoituksen vastailmoitus (liite 3) päivätettiin Espoossa 7.11.2012. Siinä todettiin, että keksintöilmoituksessa annetut tiedot olivat riittävät, HCS-idea on syntynyt avoimessa tutkimuksessa ja oikeudet keksintöön kuuluvat keksinnön tehneelle opiskelijalle.

HCS-projektille myönnettiin Laurean päätöksellä marraskuun loppupuolella 5 000 euron suuruinen TULLI-rahoitus. A. Vettenrannan kanssa käydyssä palaverissa sovittiin hankkeen etenemisestä siten, että myönnetyllä rahoituksella ostetaan konsulttipalvelu, jonka avulla kartoitetaan mahdollisia yhteistyökumppaneita. Konsultiksi valittiin Kari Jääskeläinen, joka oli jo aikaisemmin toiminut yhteistyössä Laurean hankkeiden osalta A. Vettenrannan kanssa ja hänellä oli tarvittava asiantuntemus aiheeseen liittyen.

Ensimmäinen tapaaminen K. Jääskeläisen kanssa oli joulukuun puolella välissä ja palaverissa hanke esiteltiin riittävässä laajuudessa konsultille. Tässä tapaamisessa keskusteltiin myös niistä yrityksistä, joiden katsottiin aikaisemman tuntemuksen ja Internetistä saatujen lisätietojen perusteella olevan potentiaalisia yhteistyöyrityksiä. Yhteisistä toimintatavoista ja aikatauluista sovittiin ja jo seuraavalla viikolla K. Jääskeläinen otti yhteyttä hankkeen kannalta mielenkiintoisten yritysten toimitusjohtajiin. Hyvin käynnistynyt yhteistyö konsultin kanssa johti nopeasti hankkeen kannalta merkittäviin yritystapaamisiin. Tammikuussa käytiin keskusteluja sekä potentiaalisen hiusväri- että laitevalmistajan kanssa. Tapaamisista saatiin tarpeellisia tietoja hankkeen eteenpäin viemiseksi ja kehittämiseksi. Yritysvierailujen aikana esiteltiin HCS-idea PowerPoint -esityksen avulla sekä käytiin aiheeseen liittyvää vapaamuotoista keskustelua yritysten edustajien kanssa. Konsultti teki keskusteluista muistiinpanoja ja esitti tarkentavia kysymyksiä tarvittaessa. Molempien yritysten toimitusjohtajat olivat avoimia uudelle idealle ja alustavia lupauksia yhteistyömahdollisuuksien selvittämiseksi saatiin. Muistiinpanojen pohjalta konsultti toimitti yhteenvedot palavereista myös A. Vettenrannalle Laureaan. Yhteisesti käydyissä neuvotteluissa sovittiin, että vaihtoehtoisia värin-toimittajia vielä kartoitettaisiin ja tästä syystä HCS-idea esiteltiin helmikuussa 2013 myös toiselle hiusväriä valmistavalle yritykselle.

Projektin edetessä yhteydenpito konsultin kanssa tapahtui pääsääntöisesti sähköpostin ja puhelimen välityksellä. Edellä mainittujen yritystapaamisten jälkeen hankkeelle myönnetty TULI-raha oli käytetty ja tarpeellista tietoa mahdollisista yhteistyökumppaneista oli saatu. Henkilökohtaisista kiireistä johtuen nopeasti käynnistyneen hankkeen eteneminen hidastui keväällä 2013.

Toukokuussa 2013 HCS-ideasta jätettiin A. Vettenrannan ehdotuksesta kehitysrahahakemus Keksintösäätiön Tuoteväylään. Etukäteen pyydettiin osallistumislupaa hanketta käsittelevään 19.6.2013 pidettävään kokoukseen. Yleisen käytännön mukaisesti lupaa ei pyynnöstä huolimatta saatu. Päätöksestä ilmoitettiin sähköpostitse lähetetyn tiedustelun jälkeen puhelimitse 20.6.2013. Keksintösäätiön innovaatioasiantuntija Erkki Pietiläinen soitti ja antoi hakemukselta palautetta. Aluksi hän kommentoi ongelmanmäärittelyä ja totesi, että hakemuksessa näkyy hakijan asiantuntemus kampaamoalalta. Kampaamoiden nykyiseen hiusvärikäytäntöön liittyviä haasteita oli tarkasteltu monipuolisesti ja laajasti. Tekninen ratkaisu oli kuitenkin vasta idean asteella eikä mitään patentoitavaa vielä ollut. Tuoteväylätiimi ei katsonut voivansa lähteä hankkeen rahoittamiseen tässä vaiheessa. (Pietiläinen 2013.)

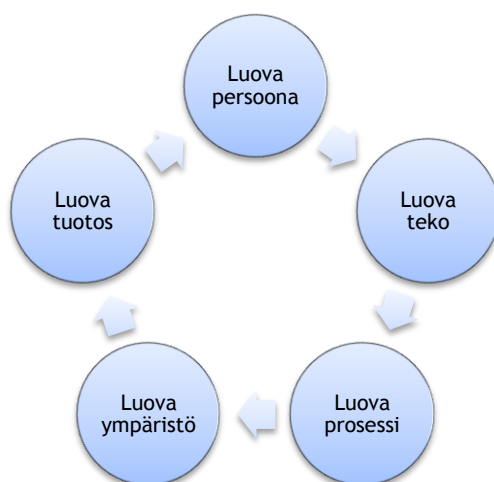
Puhelinkeskustelussa kävi ilmi, että Tuoteväylätiimin taustatiedot hankkeesta olivat varsin puutteelliset. E. Pietiläisellä ei ollut esimerkiksi tietoa siitä, että keskustelut mahdollisen laite- ja värivalmistajan kanssa oli jo aloitettu. Hänellä ei ollut käsitystä hiusvärimarkkinoiden rahallisesta arvosta Suomessa eikä tietoa siitä, että suomalaista hiusväriä myydään jo nyt useisiin maihin ympäri maailman. Perusajatus siitä, että HCS-laitteen suunnittelussa voitaisiin soveltaen käyttää olemassa olevaa sävytyskonetekniikkaa, oli myöskin jäänyt epäselväksi. Näiden taustatietojen selvittämiseksi olisi ollut ensiarvoisen tärkeää, että idea olisi voitu esitellä henkilökohtaisesti Tuoteväylätiimille. Pietiläisen mukaan hankkeeseen liittyvät taustatiedot "tulivat vain kirjekuoressa". Puhelinkeskustelun lopuksi Pietiläinen ehdotti että selvitetäisiin, voisiko idean ympärille rakentaa Tekes-projektia. (Pietiläinen 2013.) Tuoteväylän päätöksestä ei käyty kesäkuussa Laurean A. Vettenrannan kanssa keskustelua, sillä hän oli kyseisenä aikana työmatkalla ja sen jälkeen hän aloitti vuosilomansa. Asian selvittely jäi syksyn 2013.

7 Luovuus

Luovuus on vaikeasti määriteltävissä. Kirjallisuudessa sitä on käsitelty laajasti ja monesta eri näkökulmasta, mutta tarkkaa määritelmää luovuudelle on vaikea löytää. Usein luovuus liitetään taiteeseen tai tieteeseen, vaikka laajemmin ajateltuna kaikki ihmiset ovat luovia joka päiväisessä elämässään. (Aukeantaus 2006: 9-13.) Luovuutta vaaditaan arkipäivän ongelmatilanteissa, jotka ovat yllättäviä ja monimutkaisia. Ongelmat voivat liittyä henkilökohtaiseen elämään, kuten parisuhteeseen tai opiskeluun. Luovaa ongelmanratkaisutaitoa tarvitaan kun

täytyy valita vaihtoehdoista ratkaisuista paras, kun ongelmaa ei voida tai ei haluta ratkaista vanhoilla menetelmillä tai kun halutaan uusi ja radikaali ratkaisu. (Lampikoski & Lampikoski 2004.) Luovuutta voidaan verrata älykkyyteen, sillä se on kyky, joka mielletään positiiviseksi ominaisuudeksi ihmisessä. Sitä voi kehittää ja molemmat abstraktit käsitteet yhdistetään nerokkuuteen. Luovuus on tänä päivänä arvostettua. Yritysmaailma on siirtymässä tietoyhteiskunnasta luovuuden aikaan ja menestymiseen tarvitaan yrityksissä luovia johtajia ja työntekijöitä. Nopeasti muuttuvassa kilpailutilanteessa tarvitaan uusia tuote- ja toimintainnovaatioita sekä uudenlaista johtamistapaa. Vain ne yritykset, joilla on käytössään riittävästi luovia persoonia, voivat menestyä aikana, jolloin teknologia kehittyy yhä kiihtyvällä vauhdilla. (Aukeantaus 2006: 9-13.)

Luovuuden määritelmään liittyy joukko käsitteitä, jotka ovat erillisiä asioita, mutta muodostavat kuitenkin yhteisen teeman. Samoin kun puhutaan luovasta persoonasta, voidaan puhua myös luovasta teosta, prosessista, ympäristöstä tai tuotoksesta. (Aukeantaus 2006: 19.)

Kuvio 4: Luovuuteen liittyviä käsitteitä

Määriteltäessä, millainen on luova persoona, ihmisille tulee mieleen erilaisia ominaisuuksia. Useat mieltävät luovien ihmisten tekevän luovia tekoja. Uusikylä (2012: 93-98) toteaa, että kaikki luovat ihmiset eivät ole samanlaisia, mutta heillä on joitakin yhteisiä luonteenpiirteitä. Tällaiseksi yhteiseksi tekijäksi nimetään esimerkiksi herkkyys. Herkät ihmiset tiedostavat sekä sisäisen että ulkoisen maailmansa ja pystyvät erittelemään kokemuksiaan. Luovat persoonat voivat olla sosiaalisesti vetäytyvä, mutta heillä on mahdollisuus vaikuttaa ympärillä oleviin ihmisiin omalla tavallaan. Heidän ajattelunsa on riippumatonta, epäsovinnasta ja käyttäytyminen rikkoo ihmisille luontaisia rajoja. Ympärillä olevat auktoriteetit pyrkivät ohjaamaan heidän käyttäytymistään sovinnaiseen suuntaan ja tämä johtaa toisinaan ristiriitoihin koulu- ja työelämässä. Uteliaisuus on myös merkittävä luovien ihmisten luonteenpiirre, sillä he havainnoivat aktiivisesti ympäristöään. Vaikka he sietävät epäjärjestyä, pyrkivät he saamaan

asioita järjestykseen omilla ajatuksillaan ja teoillaan. Luovat lahjakkuudet työstävät usein monenlaisia ideoita samaan aikaan. He ovat hyvin motivoituneita työhönsä ja etsivät, kokeilevat ja tutkivat uutta tietoa. Lisäksi luovat henkilöt käyttävät hyödykseen koko persoonallisuuttaan. Ajatellaan, että ihmisen persoonallisuuden kaikissa ominaisuuksissa on kaksi eri puolta, joista toinen on yleensä hallitsevampi. Luova ihminen hyväksyy nämä kaikki luonteenpiirteensä ja hyödyntää niitä estoitta. Kirjassa nimeltään "Luovuus kuuluu kaikille" esitellään luovaan persoonallisuuteen liittyviä ominaisuuksia alla olevan taulukon mukaisesti. (Uusikylä 2012: 93-98.)

Energinen	Laiska	Nöyrä	Ylpeä
Älykäs	Lapsellinen	Maskuliininen	Feminiininen
Kurinalainen	Leikkivä	Traditionaalinen	Kapinallinen
Realistinen	Fantasioiva	Objektiivinen	Intohimoinen
Ekstrovertti	Introvertti	Kärsivä	Nauttiva

Taulukko 4: Luovan persoonan luonteenpiirteitä

Luova teko voi olla mikä tahansa yksilön tai ihmisryhmän suorittama uusi ja merkittävä teko. Se voi olla esimerkiksi sävellys, lääke tai kaupallisesti menestyvä laite. Yhteistä näille on, että teon merkittävyys ja arvostus määräytyy aika- ja ympäristösidonnoisesti. Luova teko ei tapahdu sattumalta, vaan yksilö tai yhteisö tekee sen tarkoituksellisesti. (Aukeantaus 2006: 22-25.) Luovasta teosta ei välttämättä lopputuloksena synny varsinaista tuotetta, sillä tuotos voi olla myös aineeton, vaikka se onkin muiden ihmisten havaittavissa. Keskeistä on, että jotain uutta ja ainutkertaista tapahtuu.

Väitetään, että luovat prosessit ovat yksinkertaisesti ongelmien ratkomista. Vaikka prosesseissa on yhteisiä piirteitä, voivat ne keskenään olla silti hyvin erilaisia. Saman henkilön eri prosessien eteneminen voi noudatella pääpiirteittäin henkilölle tyypillistä luovan prosessin kaavaa tai ne voivat poiketa toisistaan hyvinkin paljon. Prosessien etenemiseen ja niiden eri vaiheisiin vaikuttavat monet seikat. Ymmärrettävää on, että prosessi koetaan erilaisena, jos kyseessä on tutkijan tekemä tieteeseen perustuva ja systemaattinen ongelmanratkaisu tai esimerkiksi taiteilijan alitajunnan ohjaama maalaustyö. Yleisesti on kuitenkin tunnistettu luovan ajattelun sisältävän neljä vaihetta; valmistautuminen, hautominen, oivallus ja todentaminen. Yhteistä on myös se, että luova prosessi alkaa siitä, että hahmotetaan ongelma.

Tämä vaatii aihealueen tuntemusta ja laaja-alaisia taustatietoja. Hautomisvaihe voi olla ajallisesti melko nopea tai se voi viedä useita vuosia. Myös työskentelyn intensiteetti vaihtelee tapauskohtaisesti paljon. Henkilö voi hautautua omiin ajatuksiinsa ja eristäytyä ympäröivästä maailmasta, kun taas toinen henkilö jättää asian hautumaan alitajuntaan ja työstää muita asioita hautomisvaiheen aikana. Oivallus tapahtuu usein äkillisesti eikä sitä voi saada aikaan tahdonalaisesti. Luultavasti lopullinen idea syntyy monista eri välivaiheista, joita aivot ovat joko tiedostaen tai tiedostamatta työstäneet. Olipa kyseessä tieteellinen läpimurto tai sävellystyö, liittyy luovaan prosessiin tunne-elämän kokemuksia, jotka voivat joko edistää tai estää luovaa prosessia. (Uusikylä 2012: 119-122.)

Luovat prosessit ja niiden mahdollistama toiminnan kehittäminen on otettu strategiseksi haasteeksi monilla työpaikoilla. Työntekijöiden luovuutta arvostetaan ja yrityksissä innovatiivisuus on elinehto. Kuitenkin luovalla toiminnalla on myös kääntöpuolensa. Jatkuva muutos voi synnyttää henkilökunnassa ristiriitaisia tunteita ja epävarmuutta. Vaikka luovat prosessit mahdollistavat yrityksen kehittymisen ja menestymisen, vaatii niiden aikaansaaminen ja hyödyntäminen organisaation johdolta erityistä osaamista. (Harisalo 2011: 13-16.)

Luova ympäristö mahdollistaa luovuuden. Vaikka luovuutta voi kehittää aikuisenakin, on lapsuuden aikaisilla kokemuksilla huomattava vaikutus luovuuden kehittymiseen. Lapsuusajan kaikki kasvu ympäristöt ja niissä toimivat aikuiset vaikuttavat joko kannustavasti tai tukahduttavasti luovuuteen. Koti, hoitopaikka ja koulu ovat lapsen luovan kasvun kannalta tekijöitä, joiden vaikutus kantaa pitkälle aikuisuuteen.

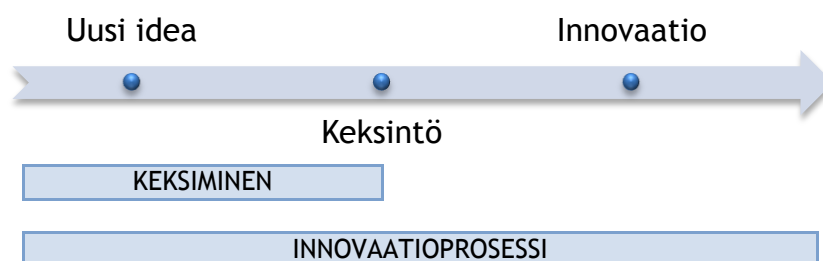
Luovan neron kehittymisen kannalta oleellista on lapsuuden aikaisten eri tekijöiden ihanteellinen yhdistyminen. Vanhempien taholta saatu huomio ja rakkaus sekä harjoitus, onnistuminen ja koetut epäonnistumiset tulisivat olla sopivassa suhteessa toisiinsa nähden. Jos esimerkiksi edellä mainittuja asioita koetaan liikaa tai liian vähän, on molemmissa tapauksissa vaikutus luovuuden kehittymiseen epäedullinen. Vanhempien tulisi muistaa, että luovuus on lapselle vapaaehtoista. Vanhempien kunnianhimoisuus lastensa suhteen saa toisinaan huolestuttavia muotoja, kun vanhemmista tulee lastensa valmentajia. He aloittavat määrätietoisen toiminnan lastensa jalostamiseksi kilpailuyhteiskunnan huippuyksilöiksi jo vauvana. (Uusikylä 2012: 154-155).

Luova tuotos eli produkti voi olla esimerkiksi sävellyks, uusi toimintatapa, kirja tai keksintö. Koska tuotokset ovat keskenään kovin erilaisia, on miltei mahdotonta arvioida niiden luovuuden tasoa tai laatua. Lisäksi arviointiin vaikuttavat myös alalla aikaisemmin tehty työ ja kaikki ne yksilöiden ja yhteisöjen käsitykset, jotka kyseisenä aikana aiheeseen liittyvät. Luovien tuotosten arviointiin liittyy kriteeriongelma. Jonkinlaisena lähtökohdana produktin arvioimiselle voidaan pitää sitä, onko kyseessä julkinen vai yksityinen tuotos. Jälkimmäisessä tapauk-

nessä riittää, että luova prosessi on tuottanut tekijälleen tyydytystä ja mahdollisuuden itsensä ilmaisemiseen. Julkisissa tuotoksissa on tyypillistä, että aluksi niitä kritisoidaan ja niiden arvoa vähätellään. Toisaalta esimerkiksi tieteellisiä teorioita on ensin hyväksytty ja myöhemmin ne on uuden tiedon valossa hylätty. Kun kyseessä on uusi ja luova toimintatapa esimerkiksi vanhustenhoidossa tai abstrakti taideteos, liittyy arviointiin voimakkaasti vielä yksittäiset, henkilökohtaiset mielipiteet. (Uusikylä 2012: 139-142.)

8 Idea, keksintö ja innovaatio

Puhekielessä sanat idea, keksintö ja innovaatio menevät usein sekaisin. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarjan A 68 kirjassa asiaa selvennetään havainnollisesti alla olevan kuvion tapaan (Innovaatioiden lähteillä 2009).

Kuvio 5: Ideasta innovaatioksi -prosessi

Innovaatiotoiminnasta puhuttaessa uusi idea voi olla mikä tahansa uudenlainen toimintajatus tai ratkaisumalli johonkin ongelmaan (Keksintösäätiö.fi 2013). Se voi liittyä myös uuden palvelun tai tuotteen kehittämiseen. Kaikkia ideoita ei koskaan toteuteta eivätkä ne näin ollen etene keksinnöksi. Keksinnöllä tarkoitetaan konkreettista ja mahdollisesti patentoitavissa olevaa uutta ratkaisua eli tuotetta, laitetta tai menetelmää, jolla idea voidaan toteuttaa (PRH.fi 2013).

Innovaatiolle ei ole olemassa yksiselitteistä, tarkkaa määritelmää. Keksintö voi kasvaa innovaatioksi silloin, jos siitä tulee tuottava ja sen käyttö yleistyy (Innovaatioiden lähteillä 2009: 8-9). Innovaation tuottavuutta voidaan mitata kaupallisesti tai sen arvo voi olla sosiaalinen. Molemmissa tapauksissa yhdistävänä tekijänä on se, että innovaatiolla on todellista merkitystä, se soveltuu tuotantokäyttöön ja se on parempi kuin aikaisemmin käytössä ollut menetelmä. Innovaatioksi voi kutsua näin ollen myös aineetonta tuotosta, kunhan se on uusi, toteutettu ja tuottava. Innovaatiot voidaan jakaa pieniin, standardeihin ja radikaaleihin innovaatioihin. Pienet innovaatiot ja standardi-innovaatiot ovat tyypillisimmillään työelämän kehittämiseen johtavia parannuksia ja suurin osa kaikista innovaatioista kuuluu näihin ryhmiin. Radikaalilla innovaatiolla tarkoitetaan nimensä mukaisesti sellaista toteutettua ideaa, joka perus-

tuu täysin uuteen tapaan toimia ja joka on vaikutukseltaan merkittävä. (Taatila & Suomala 2008: 10-14.) Teoksessaan "Unohda Innovointi" (Ruckenstein, Suikkanen & Tamminen 2011: 41-42.) kirjoittajat kiteyttävät menestyvän innovaation edellytykseksi sen, että se tuottaa sosiaalista arvoa ja sen avulla tuotetaan merkityksellisiä eroja muihin verrattuna. Näistä syntyy innovaation taloudellinen arvo. Nämä kolme arvon ulottuvuutta ovat heidän mukaansa innovaatioissa erottamattomasti toisiinsa kytköksissä.

8.1 Innovatiiviset yksilöt ja verkostot

Vaikka henkilö on luova, hänestä ei välttämättä koskaan tule innovaattoria. Toisaalta kuka tahansa voi toimia innovaatorina. Keskeistä on, että hän uskoo omaan ideaansa, haluaa toteuttaa sen ja on valmis sitkeästi työskentelemään ideansa toteuttamiseksi. Henkilökohtaisella motivaatiolla on suuri merkitys innovoimiseen. Tällaisia voivat olla innovaatiosta mahdollisesti syntyvä taloudellinen menestys, siitä saatava maine, arvostus sekä uuden luomisesta ja muiden ihmisten auttamisesta seuraava positiivinen tunne. Innovaattorin ideointityö voi olla aktiivista ongelmanratkaisua tai idea voi saada alkunsa sattumalta. (Taatila & Suomala 2008: 15, 23, 54.) Innovointi vaatii pitkäjänteisyyttä, kykyä asettua toisten asemaan, kovaa työtä ja sitä, että kykenee sietämään jatkuvaa epävarmuutta (Ruckenstein, Suikkanen & Tamminen 2011: 49-51).

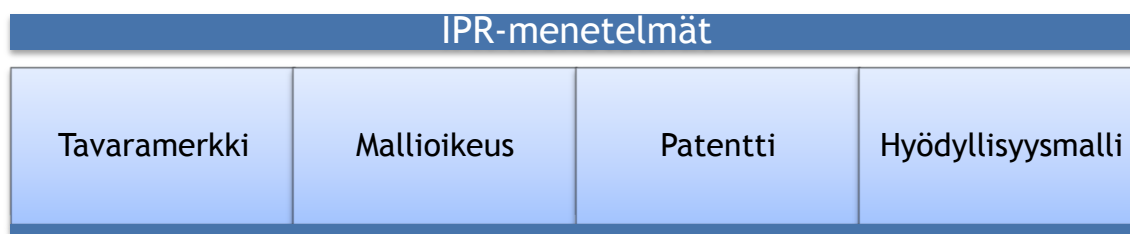
Innovaatio ei synny yhden henkilön aikaansaannoksena, vaan idean syntymekanismista huolimatta prosessiin liittyy aina erilaisia sidosryhmiä ja yhteistyökumppaneita. Ideointivaiheessa aihetta voi työstää yksilö- tai ryhmämenetelmillä. Ryhmässä tehtävän ideoinnin etuna on katsantokantojen monipuolisuus, mutta riskinä on vastaavasti ideoinnin hajautuminen päämääräksi asetetun tavoitteen ulkopuolelle. Ideoinnin johtaessa innovaatioprosessiin, tarvitaan monipuolista osaamista hankkeen eteenpäin viemiseksi. Innovaatioprosessin ydinryhmällä tarkoitetaan pientä, muutamien ihmisten muodostamaa joukkoa, joka on sitoutunut hankkeen päämääriin ja niiden toteuttamiseen. Innovaattorin ja ydinryhmän jäsenten välillä tulisi vallita vahva luottamus ja avoin kommunikointi. Ydinryhmään kuuluvat henkilöt toimivat innovaation toteuttamisprosessissa innostajina ja kriitikoina. (Taatila & Suomala 2008: 64, 100.)

Innovaattorin ympärillä oleva sosiaalinen verkosto on merkittävä sekä idean synnyssä että kehittämisessä. Asennoitumisellaan innovaattorin ympärillä olevat henkilöt voivat toimia hanketta edistävästi tai vastustavasti. Kritisoidessaan ideaa he voivat tuoda hankkeelle ulkopuolista näkökulmaa ja aikaansaada kehittämistyön keskittämisen tarkoituksenmukaiseen ja tulokselliseen suuntaan. Innovaatioprosessin ulkopuoliset asiantuntijat ovat tyypillisesti sellaisia henkilöitä, jotka toimivat hankkeen yksittäisen osa-alueen toteuttamisessa ja tuovat projektiluotoisesti oman erityisosaamisensa prosessiin. Näillä innovaation ulkopiiriläisiksi kutsutuilla

henkilöillä tarkoitetaan esimerkiksi prototyypin rakentajia tai markkinoinnin suunnittelijoita. (Taatila & Suomala 2008: 71, 102.)

8.2 Keksintöjen suojaaminen

Vaikka alkuvaiheessa hyväkin idea on vasta aihio, kannattaa sen suojaamista miettiä. Kaikki innovaatiot pohjautuvat ainakin osittain aikaisemmin tehtyihin keksintöihin, mutta tiettyjen kriteerien mukaisesti ne voidaan suojata käytettävissä olevien menetelmien avulla. Yksityishenkilönä tehdyn keksinnön oikeudet kuuluvat yleensä keksijälle, mutta jos hän on työssuhteessa tai osallisena tutkimushankkeessa, kuuluvat oikeudet pääsääntöisesti yritykselle tai yhteisölle. Keksintöjen suojaamisen yhteydessä puhutaan immateriaalioikeuksista tai englanninkielestä johdetusta IPR-menetelmästä (Intellectual Property Rights). Tällä tarkoitetaan keksinnön hyödyntämisen yksinoikeutta. (Taatila & Suomala 2008: 72-73.)

Kuvio 6: IPR-menetelmät

Tavaramerkillä tarkoitetaan kuviota, sanaa tai niiden yhdistelmää. Myös muu graafisesti esitetty merkki, iskulause tai äänimerkki voidaan rekisteröidä tavaramerkiksi. Oleellista on, että merkki erottuu ja erottaa tavaramerkin haltijan tuotteet tai palvelut muista markkinoilla olevista, kilpailevista tuotteista. Tavaramerkin haltijalla on yksinoikeus käyttää rekisteröimäänsä merkkiä ja hän voi kieltää muita käyttämästä omaansa tai sitä liian läheisesti muistuttavaa tavaramerkkiä kaupallisiin tarkoituksiin. Jotta rekisteröinti voidaan myöntää, merkki ei saa sisältää yleispäteviä termejä tai kuvauksia niistä tuotteista, joihin tavaramerkkiä haetaan. Tämä rajoitus on tehty sen vuoksi, että ei haluta kohtuuttomasti rajoittaa kilpailevien elinkeinonharjoittajien mahdollisuutta omien tuotteittensa mainontaan ja markkinointiin. Palvelu- ja tavaraluokkia on yhteensä 45. Eri tuoteluokissa voi olla samantyyppisiä merkkejä tai toiminimiä, koska katsotaan, että sekoittumisen vaaraa ei ole. Tavaramerkin suunnitteluvaiheessa voi Internetistä löytyvistä tietokannoista varmistaa, että samanlaista merkkiä ei ole jo rekisteröity. Mikäli hakemus on jätetty, ei merkkiä voi enää muuttaa. Yhdellä hakemuskannalla (215 euroa) voi hakea merkkiä kolmeen eri palvelu- tai tavaraluokkaan. Mikäli rekisteröinti myönnetään, on se voimassa Suomessa 10 vuotta ja sen voi uusia loputtomasti 10 vuoden välein, mikäli suorittaa uudistamismaksun. (PRH.fi 2013.)

Mallioikeus suojaa kokonaisvaltaisesti tuotteen tai siitä irrottamattoman osan muotoilua. Samoin kuin tavaramerkki myös mallioikeus on voimassa Suomessa ja antaa yksinoikeuden rekisteröidyn mallin käyttöön. Mallisuoja ei voi hakea ideoille tai suunnitelmille, vaan se voidaan myöntää ainoastaan konkreettiselle tuotteelle. Myöntämisen edellytyksenä on, että malli on yksilöllinen eikä vastaavaa ole ennen rekisteröity. Myöskään perusmuodossaan olevien geometristen muotojen käyttöön ei voida myöntää yksinoikeutta. Aikaisemmin mallisuojan saaneet mallit voi tarkistaa Internetistä löytyvästä mallitietokannasta. Rekisteröinnin hakemusk maksu on 185 euroa ja tapauskohtaisesti voi rekisteröinnistä tulla myös muita kuluja. Myönnetty mallisuoja on voimassa kerrallaan viisi (5) vuotta ja se voidaan myöntää uudelleen enintään neljä (4) kertaa. (PRH.fi 2013.)

Patentti on kielto-oikeus eli sen haltija voi halutessaan kieltää hallinnassaan olevassa patentissa määritellyn keksinnön ammatillisen käytön muilta henkilöiltä ja yrityksiltä. Ammatillisella käytöllä tarkoitetaan valmistusta, myyntiä, käyttöä ja maahantuontia. Patenttihakemuksessa määritellään patenttivaatimukset. Tuotevaatimus suojaa tuotteen ja menetelmävaatimus suojaa myös valmistusmenetelmän. Patentointiin liittyvissä asioissa keksijöitä neuvovat ELY-keskukset sekä Keksintösäätiön innovaatioasiamiehet. Maksullista apua voi saada esimerkiksi PRH:n patenttiasiamiehiltä. Jotta keksinnön voi patentoida, sen tulee olla uusi ja keksinnöllinen sekä teollisesti käytettävissä. Keksinnön uutuus arvioidaan vertaamalla sitä Suomessa ja ulkomailla mahdollisesti esitettyihin ratkaisuihin. Keksinnöllisyyttä arvioidaan ammatillisesta näkökulmasta. Jos keksintöä voidaan pitää ilmeisenä, ei patenttia yleensä myönnetä. Keksinnön tulee ratkaista jokin tekninen ongelma, jotta voidaan katsoa sen olevan teollisesti käytettävissä. Tästä syystä ideaa ei voi patentoida. Patentin käsittely kestää keskimäärin 2-2,5 vuotta. Patentoinnin kustannukset määräytyvät PRH:n hinnaston mukaisesti. Patentti myönnetään maakohtaisesti ja se on voimassa korkeintaan 20 vuotta hakemuspäivästä lukien. Tuona aikana patentista maksetaan vuotuista ylläpitomaksua. Maksun suuruus on ensimmäisinä kolmena vuotena yhteensä 200 euroa ja nousee sen jälkeen vuosittain niin, että määräajan viimeisenä vuotena maksu on 900 euroa. (PRH.fi 2013.)

Hyödyllisyysmallia kutsutaan kuvaavasti pikkupatentiksi. Jos keksinnön ei oleteta olevan taloudellisesti kovin kannattava tai muusta syytä patentin hakeminen on liian hidas tai kallis kielto-oikeuden muoto, voidaan keksinnölle hakea hyödyllisyysmallin tuomaa suojaa. Se voi tulla kyseeseen myös silloin, kun panttiin vaadittavat kriteerit eivät täyty esimerkiksi keksinnöllisyysvaatimusten osalta. (Nettilaki.com 2013.) Myös hyödyllisyysmallihakemukseen voi liittyä useita eri maksuja, mutta rekisteröintimaksu on 250 euroa. PRH:sta myönnetty hyödyllisyysmalli on voimassa Suomessa ja sen voimassaoloaika on yleensä korkeintaan 10 vuotta. (PRH.fi 2013.)

9 Innovaatiotoiminta yrityksissä

Luovuuden hyödyntäminen ja innovaatioiden aikaansaaminen ovat nykyisessä yritysten välisessä kilpailutilanteessa välttämättömiä toiminnan osa-alueita. Kilpailijoiden kehittyessä ja asiakkaiden tullessa yhä vaativimmiksi, ei ole mahdollista tyytyä tämän päivän saavutuksiin, vaan yritysten johdossa on osattava katsoa eteenpäin. Taitavatkin strategit arvioivat tulevia trendejä väärin ja tästä syystä yritykset menettävät miljoonia panostaessaan vääränlaiseen tuotekehitykseen. Vaikka varmuutta innovaatiotoiminnan onnistumisesta ei ole, on sitä kuitenkin tehtävä, sillä vain innovatiiviset yritykset tuottavat ja kasvavat riittävästi menestyäkseen kilpailijoitaan paremmin. (Solatie & Mäkeläinen 2009: 17-19.) Uusien tuotteiden ja teknologioiden kehittäminen ei yrityksissä kuitenkaan enää riitä. Ihmislähtöinen ja kokonaisvaltainen arvon tuottaminen on keskeinen ajatus innovaatioantropologiseen näkemykseen perustuvassa toiminnassa, jonka avulla pyritään vastaamaan niihin haasteisiin, joita yritykset kohtaavat vahvasti kilpailluilla markkinoilla. (Ruckenstein, Suikkanen & Tamminen 2011: 11-12.) Perinteisesti yritysten innovaatiotoiminnan ajatellaan liittyvän tuotekehitykseen, mutta nykyisin se on yhä enenevässä määrin kokonaisvaltaista liiketoimintamallien rakentamista. Yritysten tulisi kyetä tarjoamaan jotakin ainutlaatuista arvoa asiakkailleen. Pelkkä ainutlaatuisuuskaan ei vielä riitä, vaan sen lisäksi liiketoimintaidea pitäisi kyetä rakentamaan ja saatamaan markkinoille nopeasti ennen kilpailijoita. (Tuulenmäki & Välikangas 2011.)

9.1 Innovaatioprojekti

Vaikka innovatiiviset yksilöt ovat yritysten tuotekehittelyn keskiössä, onnistuneen innovaatioprojektin läpivieminen edellyttää yrityksen ja sen koko henkilöstön kokonaisvaltaista ja jatkuvaa työskentelyä innovaatiotoiminnan edesauttamiseksi. Toisaalta yritys, jonka toiminta on innovointia voimakkaasti tukevaa, onnistuu rekrytoimaan lisää huipputekijöitä henkilökuntaansa. Myös rahoittajat kokevat tällaisen yrityksen mielenkiintoiseksi ja tämä mahdollistaa innovaatiotoimintaan tarvittavan rahoituksen saannin. (Solatie & Mäkeläinen 2009: 21-22.)

Prosessilla tarkoitetaan jatkuvaa ja syklistä perustoimintaa, jossa suunnittelu, toteutus ja arviointi vuorottelevat (Silfverberg 2007: 24). Toisen määritelmän mukaan prosessi on kokonaisuus, joka koostuu toisiinsa liittyvistä toiminnoista sekä niiden toteuttamiseen tarvittavista resursseista, jotka mahdollistavat syötteiden muuttamisen tuotteiksi (Virtuaali AMK). Projekti eroaa prosessista siten, että sillä on selkeä alku ja loppu. Lisäksi projektille tyypillistä on ainutkertaisuus. Se eroaa aikaisemmista projekteista esimerkiksi päämäärän, toteutuksen, olosuhteiden tai yhteistyökumppaneiden osalta. Projekti voidaan kiteyttää seuraavasti: "Projekti on ennalta määritettyyn päämäärään tähtäävä, monimutkaisten ja toisiinsa liittyvien tehtävien muodostama ajallisesti, kustannuksiltaan ja laajuudeltaan rajattu ainutkertainen kokonaisuus". (Artto ym. 2006: 26-27.)

Projektit voivat olla luonteeltaan hyvin erityyppisiä. Ne voidaan jakaa tavoitteiden mukaan esimerkiksi kehittämis-, toimitus-, tutkimus-, toteutus-, rakennus- ja tuotekehitysprojekteihin. Yhteistä kaikille projektityypeille on se, että niistä voidaan tunnistaa alla olevassa taulukossa esitetyt osa-alueet. (Kettunen 2009:15-17.)

	PROJEKTI	
Selkeä tavoite	Tavoitteisiin projektityöllä	Toimintaa ohjataan suunnitelmallisesti
Toteutussuunnitelma	Projektiryhmän henkilöillä roolit ja vastualueet	Taloudelliset reunaehdot
Aikataulu ja päättymispäivä	Ihmisten välistä yhteistoimintaa	Etenemisen ja tulosten seuranta

Taulukko 5: Projektin osa-alueet

Projektien eteneminen voidaan jakaa viiteen vaiheeseen. Projekti voi edetä alla olevan kuvion mukaisesti vaiheesta toiseen, mutta toisinaan haluttuun lopputulokseen pääseminen edellyttää palaamista esimerkiksi toteutuksesta takaisin suunnitteluvaiheeseen.

(Kettunen 2009: 43.)

Kuvio 7: Projektin vaiheet

Ensimmäinen vaihe, tarpeen tunnistaminen, voi olla tuote-, palvelu- tai toimintamalli-idea. Se voi syntyä sisäisen kehitystarpeen, asiakkaan toiveen tai työntekijän innovoinnin pohjalta. Jokaiselle projektille tulee nimetä heti sen alkuvaiheessa omistaja. Projektin omistajalla tarkoitetaan henkilöä tai ryhmää, joka on kiinnostunut hankkeen lopputuloksesta ja jolle projektin etenemisestä raportoidaan. Yrityksissä, joissa työntekijät innovoivat toimintaan tai tuotteisiin liittyviä kehitysideoita, tulisi syntyneet ajatukset dokumentoida, käsitellä ja arvioida huolellisesti, jotta parhaat ideat päätyisivät eteenpäin. Arviointi on tärkeää myös mahdollisten toteuttamiskelvottomien aiheiden tunnistamiseksi. (Kettunen 2009: 49-50.)

Toisinaan ennen projektisuunnitelman tekoa on tarpeellista määrittellä tarkemmin, mitä projektilla halutaan saavuttaa. Tässä vaiheessa voidaan punnita myös siitä, kannattaako projekti toteuttaa itse vai onko tarkoituksenmukaisempaa ostaa sen toteutus yrityksen ulkopuoliselta toimijalta. Myös muita vaihtoehtoisia toimintamalleja voi olla syytä tutkia ennen kuin varsinainen suunnittelutyö aloitetaan. Määrittelyn tarkoitus on luoda kokonaiskuva projektista. Huolellisen määrittelyn tuloksena saadaan vastaukset siihen kuka projektin tekee, missä se tehdään, mitkä ovat resurssit ja toivotut lopputulokset sekä millä aikataululla se toteutetaan. Määrittely on erityisen tärkeää silloin, kun projektin toteutus ostetaan ulkopuoliselta taholta. Sen perusteella mahdolliset ulkopuoliset toimijat tekevät tarjouksensa ja hankkeen omistajan on mahdollista suorittaa kattava kilpailuttaminen. Yleensä määrittelyyn liittyvät kustannukset ovat projektin kokonaiskustannuksista vain muutaman prosentin luokkaa. (Kettunen 2009: 51-53.)

Jos projekti toteutetaan itse, projektisuunnitelman tekee yleensä projektipäällikkö yhteistyössä tarpeellisten sidosryhmien kanssa. Sillä on merkittävä rooli projektiryhmän yhteisenä viestintävälineenä. Sen avulla ryhmän jäsenet muodostavat hankkeesta kokonaiskuvan ja ymmärtävät oman tehtävänsä siinä. Suunnitelma täsmentyy projektin edetessä ja se voi tarkentua erillisissä osasuunnitelmissa. Projektin johtoryhmä ja mahdollinen tilaaja hyväksyy suunnitelman, jonka jälkeen sitä käytetään kaikkea toimintaa ohjaavana toimintamallina. Tarvittaessa siihen voidaan tehdä muutoksia, mutta tärkeää on huolehtia siitä, että päättävä taho hyväksyy suunnitelman aina sen päivittämisen jälkeen. Seuraavaan taulukkoon on koottu lähteen mukaan tyypillisen projektisuunnitelman sisältö. (Artto ym. 2006: 105-106.)

OTSIKKO	SISÄLTÖ
1. Tausta ja hyödyt	Projektin synty Projektin hyödyt Minkä ongelman projekti ratkaisee? Kuka on asiakas?
2. Päämäärä ja tavoitteet	Lyhyt kuvaus projektin päämäärästä ja tavoitteesta
3. Riskienhallinta	Riskianalyysi
4. Organisaatio ja vastuut	Johtoryhmä Projektipäällikkö Ryhmän jäsenet ja heidän vastualueet
5. Laajuuden hallinta	Teknisillä ja toiminnallisilla suunnitelmissa määriteltävä tuotteen kuvaus

6. Työn ositus	Hierarkkinen tehtävien kuvaus Mitä tehdään? Kuka tekee?
7. Aikataulun hallinta	Perustuu kohtaan 6. Aikataulun hallinnassa käytettävät ohjaus- ja raportointiperiaatteet
8. Resurssien hallinta	Tehtävien jako, resurssien käytön raportointi ja seuranta
9. Hankintojen hallinta	Toimittajat Alihankkijat Kilpailutus Valtuudet ostoihin ja laskujen hyväksyntään
10. Budjetti ja kustannusten hallinta	Projektille laadittu budjetti, siihen liittyvä raportointi ja seuranta
11. Raportointi ja viestintä	Raportointiperiaatteet ja viestintään liittyvät käytänteet
12. Täydentävät osiot ja liitteet	Erillisistä osa-alueista tehdyt suunnitelmat

Taulukko 6: Projektisuunnitelman sisältö

Innovaatioprojekteissa idean toteuttamisvaihe on sekä mielenkiintoinen että työläs. Vaikka suunnitelmat olisivat huolellisesti tehdyt, voi työn määrä ja sen ajallinen kesto yllättää. Useimmat yksityisten innovaattoreiden hankkeet kariutuvat juuri tässä vaiheessa, sillä pitkäjänteiseen idean toteuttamiseen ei ole riittävästi resursseja. (Tautila & Suomala 2008: 76.)

Yrityksillä, joilla innovaatioprojektien läpiviennistä on kokemusta, saattaa olla realistisempi käsitys ja yksityiskohtainen suunnitelma toteuttamisvaiheessa apunaan. Keskeisenä tekijänä on avainhenkilöiden sitoutuminen projektiin. Haasteeksi saattaa muodostua se, että hanke venyy ajallisesti ja sen toteuttamisesta vastaavat henkilöt väsyvät ja menettävät mielenkiintonsa projektiin. Vaikka yrityksellä olisi kokemustakin, ovat innovaatioprojektit sen luontoisia, että toteuttamisvaiheessa idea voi muuttua tai joitain odottamattomia haasteita voi tulla esiin. Näistä vaikeuksista huolimatta idea voi kehittyä myytäväksi tuotteeksi tai palveluksi, mikäli innovaatioprojektia ja innovatiivisia ihmisiä osataan yrityksessä johtaa tuloksellisella tavalla. (Solatie & Mäkeläinen 2009: 178-180.) Kun varsinainen prototyyppi tai testausversio on saatu valmiiksi, testataan sen toimivuutta ensin sisäisesti. Jos testien aikana tulee esille

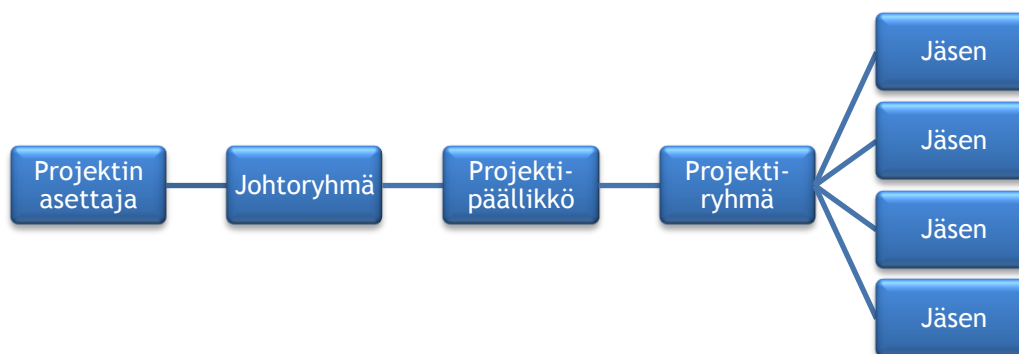
ongelmia joko suunnittelussa tai toteutuksessa, tehdään versioon tarvittavat muutokset. Tätä jatketaan kunnes projektiryhmä ei enää löydä tuotteesta tai palvelusta mitään puutteita. Tämän jälkeen aloitetaan käyttäjättestaus, jonka aikana saattaa ilmetä vielä runsaasti sellaisia epäkohtia tai puutteita, joita projektiryhmä ei ole itse havainnut. Kun nämäkin seikat on korjattu, tulisi tuotteen olla valmis varsinaiseen toteutukseen ja tuotannollistamiseen. Suuri haaste on saada vielä innovaatio lanseerattua onnistuneesti. Mikäli tuotteen tai palvelun lopulliset käyttäjät eivät ota sitä käyttöönsä, voi innovaatioprojektista olla tuloksena vain prototyyppi tai kaupallisesti tuottamaton idea. (Taatila & Suomala 2008: 83-84.)

Projekti eroaa prosessista esimerkiksi siinä, että projekti on ajallisesti rajattu, se siis päättyy ajallaan. Jo projektin alkuvaiheessa sen päättämiseen liittyvät yksityiskohdat ja vastuut tulee määritellä selvästi. Päättämistä ennen kirjoitetaan loppuraportti ja projektin tulokset hyväksytetään asianmukaisella taholla. Loppuraportin ja tulosten käsitteleminen projektiryhmässä on edellytys sille, että kokemuksesta voidaan oppia ja hyötyä tulevaisuutta varten. Toisinaan projektin selkeä lopetus ja siihen liittyvät seikat, kuten vastuu tuotteen ylläpidosta jää tekemättä. Silloin projektiin sitoutetut aika- ja henkilöstöresurssit voivat jäädä vapauttamatta tarkoituksenmukaisempiin muihin tehtäviin. (Artto ym. 2006: 308-309.)

9.2 Innovaatioprosessin johtaminen

Projektiorganisaatio ei ole tarkoitettu pysyväksi rakenteeksi vaan siinä korostuvat tilapäisyys ja joustavuus. Organisaatiossa toimivat henkilöt suorittavat annetut tehtävät sovitulla resursseilla ja sen jälkeen organisaatio puretaan. Jotta asetettuihin tavoitteisiin voidaan päästä, tulee henkilöstöä ja asiantuntemusta olla riittävästi. Lisäksi vastuut ja valtuudet tulee olla selkeästi määritelty. Toimivinta organisaatiomallia valittaessa otetaan huomioon projektin luonne ja laajuus. (Ruuska 1997: 8, 77).

Perinteinen organisaatio mielletään usein jäykäksi, ylhäältäpäin ohjatuksi ja byrokraattiseksi. Sen vastakohtana voisi olla esimerkiksi taiteilijoiden luovuutta korostava organisaatio, jossa pyritään mahdollisimman suureen luovuuteen. Näiden välille asemoituu uusia tuotteita, palveluita tai liiketoimintamalleja tuottavan yrityksen innovatiivinen organisaatio, jossa luovuuden hyödyntämiseen ja innovaatioiden syntyymiseen pyritään määrätietoisesti erilaisten järjestelmien avulla. Organisaatio pyritään pitämään matalana ja epähierarkkisena, sillä tulokselliseen johtamiseen erityisesti innovatiivisissa hankkeissa kuuluvat vuorovaikutteisuus ja yhdessä tekeminen. Päätöksenteon ja sitoutumisen kannalta alle kahdenkymmenen henkilön organisaatiot ovat tavoiteltavia. Lisäksi innovaatioprojektien luoteeseen kuuluvat epävarmuus ja jatkuvat muutokset. Työntekijät ovat nopeammin valmiita muutoksiin, jos he muodostavat niin kutsutun oppivan organisaation. (Apilo, Taskinen & Salkari 2007: 100-101, 109, 115.)

Kuvio 8: Perinteinen projektiorganisaatio (mukailtu lähteestä Ruuska 1997: 8, 77).

Projektin asettajalla tarkoitetaan henkilöä, joka päättää projektin aloittamisesta ja lopettamisesta. Hänen roolinsa on tärkeä, vaikka ei aina kovin näkyvä. Hänen tehtävänä on nimittää johtoryhmä ja projektipäällikkö. Asettaja huolehtii siitä, että projektilla on käytössä riittävät voimavarat sekä taloudellisesti että henkilöstöpoliittisesti. Hän vastaa lopullisesti koko projektista, myös sen tulosten hyödyntämisestä. Lisäksi hän on velvollinen julkaisemaan projektin tulokset rahoittajien vaatimalla tavalla. (Viirkorpi 2000: 29.)

Johtoryhmä ohjaa projektia, tukee projektipäällikön työtä ja tekee projektin keskeiset päätökset. Pienissä projekteissa tehtävän voi hoitaa yksi henkilö, mutta suurissakin projekteissa johtoryhmän koko kannattaa pitää suhteellisen pienenä. Johtoryhmään nimetään yleensä projektin suorittavan yrityksen omaa johtoa sekä rahoittajan, asiakkaan ja alihankkijan edustaja. Johtoryhmään voi kuulua myös henkilöitä muista sidosryhmistä, joilla on merkittävä rooli päätöksenteossa. (Artto ym. 2006: 326-327.)

Projektipäällikön tehtävänä on toiminnan johtaminen. Hänen toimintaansa kohdistuu suuria odotuksia eri tahoilta, sillä hänen vastuulla on resurssien optimaalinen hyödyntäminen. Asiakkaan odotukset voivat liittyä aikatauluihin, johtoryhmän toiveet kustannustehokkuuteen ja projektiryhmä toivoo hyvää työnohjausta. Tavoitteisiin pääsemiseksi ja odotusten täyttämiseksi hänen tulee kyetä tekemään kompromisseja ja nopeita muutoksia tilanteen niin vaatiessa. (Artto ym. 2006: 273-275.) Erilaiset projektit ja mahdollisesti myös projektin eri vaiheet vaativat esimiehiltä onnistuakseen toisistaan poikkeavia ominaisuuksia ja johtamistaitoja. Strategy & Leadership-lehdessä olleen artikkelin mukaan hyvä innovaatioprojektin alkuvaiheessa toimiva projektipäällikkö on avarakatseinen ja utelias. Hän kykenee totutusta toiminnasta poikkeavaan ajatteluun sekä sietää epävarmuutta ja epäonnistumista. Hän on innostava visionääri, joka toimii ryhmänsä valmentajana ja pystyy luomaan projektista haasteellisen seikkailun. Kun projekti etenee, tarvitaan erilaisia johtamistaitoja. Innovaation toteutusvaiheessa on kiire markkinoille ennen kilpailijoita. Samalla on kuitenkin varmistuttava riittävän huolellisesta toteutuksesta ja testauksesta. Tässä vaiheessa projektipäälliköltä vaaditaan

kurinalaista ja nopeaa toimintaa. Vahva operatiivinen tietämys, nopea päätöksentekokyky, koordinoitaitaito ja vahva motivaatio olla ensimmäisenä markkinoilla ovat sellaisia ominaisuuksia, joita innovaatioprojektin loppupäässä toimivalta johtajalta tarvitaan. (Deschamps 2005.) Joitain yhteneväisiä ominaisuuksia on kuitenkin pystytty tunnistamaan kaikissa hyvissä projektin johtajissa. He ovat tulossuuntautuneita, joustavia, käytännönläheisiä ja heillä on hyvä paineensietokyky sekä ajanhallintaan ja vuorovaikutukseen liittyviä taitoja. Lisäksi heillä on riittävästi asiantuntemusta projektin aihealueeseen liittyen, jotta he pystyvät keskustelemaan projektiryhmän kanssa tuloksellisesti myös varsinaisesta projektin sisällöstä. (Artto ym. 2006: 273-275.) Onnistuakseen tehtävässään hyvä projektipäällikkö kykenee yhdistämään luovuuden ja kurinalaisuuden työssään. Hän hyväksyy työhönsä kuuluvat epäonnistumiset ja näkee ne koko henkilöstön oppimis- ja kehittymismahdollisuuksina. Hänellä on rohkeutta paitsi käynnistää, niin myös lopettaa mahdollisesti kannattamattomia projekteja. Lisäksi hänellä on taito ohjata joukkueensa voittajana maaliin, hän suhtautuu itse intohimoisesti innovaatio-toimintaan ja haluaa jakaa siitä koituvan menestyksen henkilökuntansa kanssa. (Deschamps 2005.)

Projektin asettajan tehtävät:	Johtoryhmän tehtävät:	Projektipäällikön tehtävät:
•Päätää projektin aloittamisesta ja lopettamisesta •Nimittää johtoryhmän ja projektipäällikön •Huolehtii siitä, että projektilla on käytössä riittävät taloudelliset ja henkilöpoliittiset resurssit •Vastaa lopullisesti koko projektista ja sen tulosten hyödyntämisestä •Julkaisee projektin tulokset rahoittajien vaatimalla tavalla	•Seuraa ja arvioi projektin toteutumista kokonaisuudessaan •Toimii projektipäällikön valvojana, tukijana ja ohjaajana •Vastaa suunnitelmat, käsittelee ja hyväksyy ne •Päätää annettujen valtuuksien pohjalta budjetista •Hyväksyy muutokset aikataulujen, tavoitteiden ja strategioiden osalta •Vastaa taustatahoille suunnatusta tiedottamisesta •Edistää suhteita projektin toimintaympäristössä	•Johtaa, kehittää ja organisoii toimintaa •Laatii projektisuunnitelman •Suunnittelee arvioinnin •Hoitaa suhteet sidosryhmiin •Yhteensovittaa eri tahojen vaatimukset •Hankkii palautetta asiakkailta •Raportoi johtoryhmälle •Dokumentoi ja arkistoi projektin kirjallista materiaalia •Arvioi toimintaa •Kokoaa ja raportoi projektin tulokset

Taulukko 7: Projektin ulkoisen johdon tehtävät (koottu lähteestä Viirkorpi 2000: 29)

Projektiryhmä koostuu henkilöistä, joilla on projektin toteuttamiseen liittyvää erityisosaamista. Valitessaan henkilöitä tehtävään tulee projektipäälliköllä olla riittävästi tietoa ihmisistä ja

heidän osaamisalueistaan. Ihannetilanteessa sopivia henkilöitä on riittävästi saatavilla, mutta toisinaan resurssien määrä tai laatu voi olla rajallinen. Lisäksi ryhmän toimintaan liittyy runsaasti inhimillisiä tekijöitä, kuten ryhmädynamiikka, tehtävien jako ja se, miten motivoituneita henkilöt projektin toteuttamiseen ovat. (Artto ym. 2006: 296-297.)

Innovaatioprojekti voi syntyä joko henkilökunnan ideoimana tai vaihtoehtoisesti yrityksen johdon asettamana hankkeena. Jotta henkilökunnassa oleva innovaatiopotentiaali saadaan esille, on johdon kyettävä aikaansaamaan luovuutta edistävä työympäristö. Organisaatiokulttuuri, joka mahdollistaa avoimen tiedonsiirron, riskinoton ja epäonnistumisista oppivan työskentelyilmapiirin kannustaa henkilökuntaa aloitteellisuuteen ja innovointiin. Motivoinnin haasteet ovat erilaiset, jos kyseessä on innovaatiojohtajien aloitteesta syntynyt hanke. Tällöin ylhäältäpäin määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi on mobilisoitava ja motivoitava projektiryhmä hankkeen toteuttamiseksi. (Deschamps 2005.) Motivaatio voi syntyä hyvin monenlaisista lähtökohdista. Toiset ihmiset motivoituvat ulkoisista tekijöistä, kuten esimerkiksi mahdollisesta taloudellisesta menestyksestä. Toisia taas motivoi jokin sisäinen tekijä, kuten arvostuksen saaminen. Innovaatioprojekteissa myös innovaatio itsessään voi toimia vahvana motivaatiotekijänä. Siksi on tärkeää, että innovaattorin toimiessa ryhmän johtajana hän aikaansaa ryhmän jäsenille vahvan tunteen siitä, että he ovat mukana tekemässä merkittävää innovaatiota. Jos ryhmän jäsenten toiminnassa on vahva innostus aiheeseen, ovat he valmiita tekemään työtä itseään säästämättä. (Taatila & Suomala 2008: 96-97.)

10 HCS-prosessin vertaaminen teoriaosuuteen

Jotta edellä esitetty HCS-hanke konkretisoituisi yksityiskohtaisesti, verrataan sen etenemistä edellä esitettyyn teoriaosuuteen. Arviot perustuvat omakohtaisiin näkemyksiin ja mielipiteisiin.

10.1 Aktivointi

HCS-idea syntyi ammattikorkeakoulun näkökulmasta juuri siten, miten Laurean innovaatiopalveluita kuvaavassa neliportaisessa kaaviossa prosessi käynnistyy. Aktivoinnilla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla tehdään koulun TKI-toimintaa tutuksi, rohkaistaan ideoimaan ja sitoutetaan yksiköt. Tästä toiminnasta oivana esimerkkinä on Idea ja innovaatio-opintojakso. Ideointi tapahtui kuitenkin vapaasti valittavien opintojen parissa, joten voidaan ajatella, että prosessi sai alkunsa sattumalta. Vain muutama oppilas Laurean opiskelijoiden joukosta osallistui tälle opintojaksolle vuonna 2012. Toisaalta ainakin estenomin opintoihin kuuluu Ideasta liiketoimintasuunnitelmaksi-opintojakso, jonka sisältö on osittain sama. Vastaavanlainen idea olisi voinut syntyä myös sen toteutuksen aikana. Tilastollisesti tarkasteltuna kauneudenhoitoalan koulutusohjelmasta ei montaa innovaatiohanketta ole noussut. Siitä huolimatta, että aikuis-

opiskelijoilla on runsaasti tietoa oman alansa kehitystarpeista, ei tätä potentiaalia ole saatu hyödynnettyä riittävän tehokkaasti.

Yritysten innovaatiotoiminnan teoriaan verrattuna tässä prosessissa lähtökohtana oli työntekijän havaitseman ongelman ratkaisuehdotus. Omakohtainen ja pitkäaikainen kokemus kampaajana mahdollisti hiusväreihin liittyvien ongelmien tarkastelemisen realistisesti ja useasta eri näkökulmasta. Idea ei olisi kuitenkaan päätynyt arviointiin ja kehittämiseen ilman Laurean osallisuutta hankkeessa. Pääsääntöisesti kauneudenhoitoalalla toimivat palveluyritykset eivät panosta innovatiivisuuteen. Syynä ovat yritysten pieni koko ja olemattomat resurssit sekä ajallisesti että rahallisesti. Tuotekehitys tapahtuu ensisijaisesti suurissa kansainvälisissä kosmetiikkayrityksissä. Suomessa tapahtuva alan kehitys on vain yksittäisten yritysten käsissä.

10.2 Tunnistaminen

Idean tunnistaminen tapahtui samaisella opintojaksolla, sillä oppilaiden kehittämien ideoiden esitystä oli seuraamassa muun yleisön ohessa Laurean liiketoiminnan johtaja Antti Vettenranta. Ymmärrettävää on, että yhden henkilön ei ole mahdollista tunnistaa kaikissa seitsemässä Laurean oppilaitoksessa syntyviä ideoita. Tästä syystä erilaista ideointitoimintaa käsittelevien opintojaksojen ja niihin sisältyvien tehtävien joukosta kehityskelpoisten aiheiden tunnistaminen on ensisijaisesti opettajien vastuulla.

Kauneudenhoitoalalla toimivissa palveluyrityksissä tapahtuvan työntekijälähtöisten potentiaalisten ideoiden tunnistaminen on oletettavasti sattumanvaraista. Tyypillisesti näissä työyhteisöissä tapahtuu pieniä, palveluiden kehittämiseen liittyviä innovaatioita. Monet kauneudenhoitoalan yrittäjät toimivat yksin ja kehittävät toimintaansa arkipäiväisten ongelmien ratkaisemiseksi. Teoriassa tämäkin on innovointia, vaikka yrittäjät eivät ehkä itse toimintaansa sellaiseksi mielläkään. Kampaamo- ja kauneushoitolatuotteita myyvät tukkuyritykset ovat keskimäärin suurempia sekä henkilökunnan että liikevaihdon osalta kuin palveluja tarjoavat kauneushoitola- ja kampaamoyritykset. Olisi mielenkiintoista tutkia näissä tukkuyrityksissä tapahtuvaa innovointia ja innovaatiojohtamista.

10.3 Arviointi ja kehittäminen

HCS-hankkeessa idean arviointi tapahtui Laurean käytänteiden mukaisesti. Idean pohjalta täytettiin hankeaihioilmoitus, jossa kuvattiin perusteellisesti idea ja ongelma, jonka se ratkaisee. Ilmoitus lähetettiin sähköisesti Laurean liiketoiminnan johtaja A. Vettenrannalle, joka kuvauksen perusteella teki ensivaiheen arvioinnin. Tämä on innovaatioiden kannalta ensimmäinen kriittinen vaihe. Henkilö tai henkilöt, jotka vastaavat ensimmäisen vaiheen arvioinnista, päättävät käytännössä muodostuuko ideasta hanke. HCS:n tapauksessa katsottiin, että

ideaa on syytä selvittää tarkemmin. Mikäli päätös olisi ollut kielteinen, olisi idean voinut antaa arvioitavaksi myös jollekin oppilaitoksen ulkopuoliselle asiantuntijalle.

Samanaikaisesti hankeaihoilmoituksen kanssa täytettiin HCS-ideasta keksintöilmoituskaavake. Kyseisessä kaavakkeessa olevat kysymykset ovat sisällöltään samankaltaisia kuin hankeaihoilmoituksessa. Laurean käytänteiden mukaisesti tämäkin kaavake toimitettiin sähköisesti täytettynä liiketoiminnan johtajalle. Keksintöilmoituksesta saatu vastailmoitus on hankkeen mahdollisen kaupallistamisen kannalta merkittävä dokumentti, sillä siinä todetaan kelle keksinnön oikeudet kuuluvat. Ammattikorkeakoululaissa on erillinen pykälä keksintöihin liittyen. Sen pohjalta määritellään esimerkin kaltaisissa tapauksissa oikeuksien kuuluminen joko opiskelijalle tai oppilaitokselle. HCS-idean katsottiin syntyneen niin sanotusti avoimessa tutkimuksessa. Tämä tarkoittaa sitä, että rekisteröitävä idea ei ole syntynyt oppilaitoksen tutkimushankkeessa eikä opiskelija ole ollut palkattuna työntekijänä siinä. Tällä perusteella katsottiin, että oikeudet keksinnöstä kuuluvat opiskelijalle. Tämä mahdollistaa hankkeen itsenäisen eteenpäin viemisen myös oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa esimerkiksi opintojen päättymisen jälkeen.

Oppilaitoksen toimesta hankkeelle myönnettiin TULI-rahoitus, joka mahdollisti ensimmäisen varsinaisen kehitysprojektin HCS-hankkeelle. Rahoituksen turvin palkattiin konsultti, jonka kanssa kartoitettiin mahdollisia yhteistyökumppaneita tuotekehittelyn aloittamiseksi. Konsultin hyödyntäminen hankkeen edistämiseksi täytti projektin teoreettisen määritelmän, sillä yhteistyölle oli määritelty selkeä alku, loppu, tavoite ja rajatut resurssit. Sovittiin, että käytettävissä olisi kolme kokonaista työpäivää sekä sen lisäksi tarvittava määrä puhelimitse ja sähköpostitse tapahtuvaa yhteydenpitoa. Projektin alussa konsultin kanssa käydyissä keskusteluissa nimettiin ne yritykset, joille idea haluttiin esitellä. Sovittiin, että konsultti ottaa yhteyttä yritysten edustajiin ja sopii tapaamiset. Yhteistyö todellisen ammattilaisen kanssa opetti yritysvierailuihin ja -neuvotteluihin liittyvistä asioista erittäin paljon lyhyessä ajassa. Konsultin tehokas ja suoraviivainen toimintatapa osoitti käytännössä, kuinka yritystapaamisia sovi- taan. Yritysvierailujen aikana konsultti kirjasi ylös keskustelun kulun ja teki havaintoja idean esittämisen synnyttämistä reaktioista. Toisinaan hän teki myös yrityksen edustajien kannanot- toja selventäviä kysymyksiä. Näin käydyistä neuvotteluista syntyi myöhemmissä vaiheissa hyödyllisiä dokumentteja. Kommunikointi oli luontevaa ja tuloksellista. Yritysten edustajien taholta ystävällinen vastaanotto ja positiivinen asennoituminen HCS-ideaan olivat rohkaisevia. Asennoitumiseen saattoi vaikuttaa myös se seikka, että hanke esiteltiin totuudenmukaisesti alkuvaiheessa olevana, opiskelijalähtöisenä ideana. Mikäli kyseessä olisi ollut markkinoilla jo toimivan yrityksen kehittämishanke, olisi yritysten edustajien suhtautuminen voinut olla eri- laista.

Useimmissa innovaatiohankkeissa etenemisen kannalta keskeiseksi seikaksi nousee hankkeen rahoitus. Keksintösäätiön Tuoteväylä on yksi mahdollinen alkuvaiheen rahoituksen myöntäjä. HCS-hankkeessa haasteellista on se, että samanaikaisesti tulisi kehittää sekä laitetta että siinä käytettäviä esiväriaineita. Vaikka näiden kehittämiseen tarvittava asiantuntemus olisikin ulkopuolisilta tahoilta saatavilla, sitä ei saa ilmaiseksi. HCS-hankkeen omistajana on yksityishenkilö eikä omaa pääomaa ole käytettävissä riittävästi. Lisäksi haasteena on myös se, että tyypillisten alkuvaiheessa olevien yritysaihioiden tapaan omaa asiantuntemusta ja resursseja ei ole riittävästi. HCS-hankkeessa samanaikaisesti tulisi kehittää sekä itse tuotetta että siihen liittyvää liiketoimintaa. Tämä vaatii ajallisesti useamman henkilön täysipäiväisen panostuksen ja se on mahdollista vain jos hankkeelle myönnetään rahoitusta.

HCS-hankkeelle haettiin Tuoteväylän kehitysrahaa Laurean liiketoiminnan johtajan suosituksesta. Tarvittavat kaavakkeet täytettiin ja toimitettiin eteenpäin. Oletettavasti kirjallisen selvityksen perusteella hankkeesta ei kuitenkaan syntynyt riittävää kokonaiskuvaa rahoituksesta päättävillä henkilöillä. Pyynnöstä huolimatta ideaa ei voitu myöskään henkilökohtaisesti Tuoteväylätiimille esittää. Tässä vaiheessa huomio kiinnittyi useissa teoriaosuuden lähdekirjoissa esille nostettuun suunnittelun tärkeyteen. Tuloksellinen ja hyvin etenevä hanke on huolellisesti valmisteltu. HCS-hankkeen heikkous on siinä, että kokemusta innovaatiohankkeesta ei ole eikä prosessin etenemistä ole etukäteen mietitty. Tässä yhteydessä konkretisoi- tuu innovaatiota käsittelevässä kirjallisuudessa esitetty syy miksi niin moni hyvä idea jää toteutumatta; innovaatioon tarvittava idea voi syntyä nopeasti, mutta sen toteuttaminen vaatii valtavasti työtä, monialaista osaamista ja rahaa. HCS-hanke edustaa radikaalia innovaatiota. Toteutuessaan se muuttaisi kampaamoiden hiusväri käytännön perustavaa laatua olevalla tavalla. Jotta hanke voisi toteutua, tulisi sen eteneminen suunnitella ammattimaisesti. Tarvittavan rahoituksen hankkiminen vaatii myös tarkoin laadittua projektisuunnitelmaa. Lisäksi rahoituksesta päättävillä henkilöillä tulisi olla riittävä asiantuntemus parturi-kampaamoalasta ja siihen liittyvistä markkinoista. HCS-hankkeen osalta kumpikaan näistä edellä mainituista seikoista ei toteutunut. Tuoteväylätiimin kokouksessa tehdyn päätöksen jälkeen asiasta keskusteltiin puhelimitse Tuoteväylätiimin asiantuntijan kanssa. Tämän keskustelun aikana kävi selväksi, että kehittämisrahapäätöksen tekemiseksi vaadittavat taustatiedot olivat puutteelliset.

Useissa tämän opinnäytetyön tekemiseksi luetuissa kirjoissa korostetaan sitä, että innovaatiohankkeille on tyypillistä kokeileminen, erehtyminen ja oppiminen. Innovaattorin on siedettävä epäonnistumista, epävarmuutta ja keskeneräisyyttä. Innovaatiohankkeille tunnusomaista on myös se, että toisinaan hanke etenee nopeasti ja toisinaan edistymistä ei tapahdu lainkaan. Kokeilujen ja epäonnistumisten jälkeen on palattava taaksepäin ja kokeiltava toista tietä. HCS-hanketta on arvioitava uudelleen ja tarkat suunnitelmat on laadittava kirjalliseen muotoon ennen kuin muita rahoitusvaihtoehtoja haetaan. Asiantuntemusta haetaan vielä tu-

levan syksyn aikana Laurean liiketoiminnanjohtajalta sekä mahdollisesti myös ELY-keskuksesta että Tekesiltä. Alla olevaan taulukkoon on koottu HCS-innovaatiohankkeen keskeisimmät tapahtumat kahdeksan ensimmäisen kuukauden ajalta.

Lokakuu 2012	Idea
Lokakuu 2012	Syntyneen idean esittäminen, paikalla Antti Vettenranta
Lokakuu 2012	Hankeaihioilmoitus ja keksintöilmoitus
Marraskuu 2012	Keksintöilmoituksen vastailmoitus
Marraskuu 2012	TULLI-raha
Joulukuu 2012	Konsultin valinta ja tapaaminen
Tammikuu 2013	Värinvalmistajan tapaaminen
Tammikuu 2013	Laitevalmistajan tapaaminen
Helmikuu 2013	Toisen värinvalmistajan tapaaminen
Toukokuu 2013	Tuoteväylä-hakemus
Kesäkuu 2013	Tuoteväylätiimin kielteinen kehitysrahapäätös

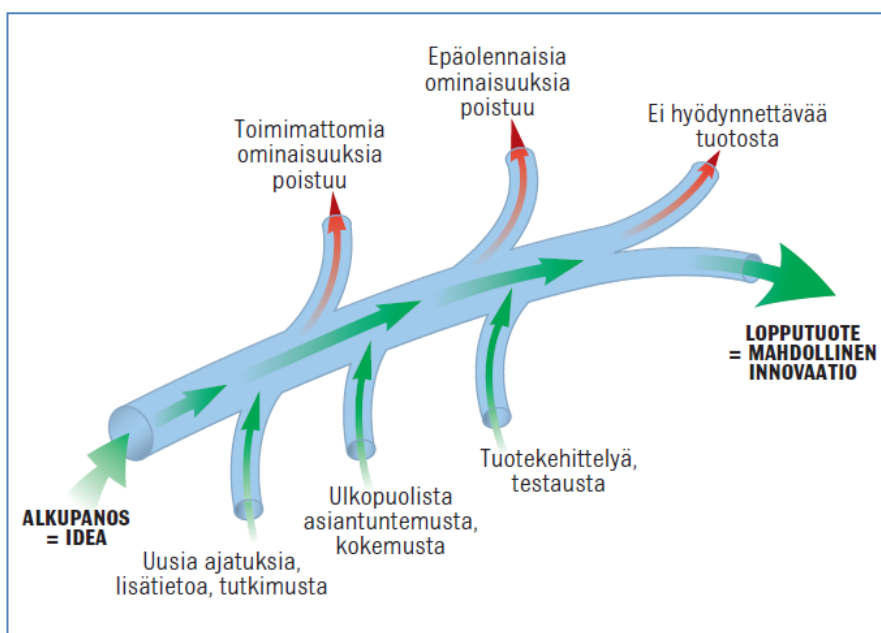
Taulukko 8: HCS-prosessin keskeisimmät tapahtumat

11 Innovaatioputkiteoria

Seuraavalla sivulla olevassa piirroksessa innovaatioprosessia kuvataan putkena, jonka alku-panoksena on innovaattorin idea. Edetessään idea muuttuu ja jalostuu, sillä innovaattorin perehtyessä tarkemmin aiheeseen, mukaan tulee uusia ajatuksia ja lisätietoa esimerkiksi muiden henkilöiden tekemistä, aiheeseen liittyvistä tutkimuksista tai keksinnöistä. Edistyesään prosessiin liittyy yleensä muita henkilöitä ja he tuovat mukanaan uutta osaamista ja asiantuntijuutta. Näistä seikoista johtuen idea jalostuu ja siitä karsiutuu pois toimimattomia

tai epäolennaisia ominaisuuksia. Idean jatkojalostusta tapahtuu myös siinä vaiheessa, kun prototyyppi tai toimintamalli on tehty ja sitä testataan.

Kun innovaattori on saanut idean ja päättänyt lähteä hankkeistamaan sitä, ei hänellä ole tietoa prosessin pituudesta, sen aikana eteen tulevista vaiheista eikä lopputuloksesta. Hankkeen aikana voi ilmetä tekijöitä, joiden seurauksena ideasta ei jää jäljelle hyödynnettävää tuotosta lainkaan. Vaihtoehtoisesti voi käydä myös niin, että työn edetessä idea vahvistuu entisestään. Parhaimmillaan mukaan tulee niin paljon osaamista, onnistumista ja resursseja, että ideasta kehittyy innovaatio. Hyödynnettävän lopputuloksen saavuttamiseksi innovaattorin on siedettävä sitä epävarmuutta, että hän ei voi aloittaessaan tietää putken pituutta, siis kehityksen ajallista kestoa. Toisinaan joudutaan palaamaan prosessissa takaisin päin ja valitsemaan vaihtoehtoinen toimintatapa. Epävarmuutta lisää myös se, että mukaan liittyviä ja siitä poistuvia tekijöitä ei voi etukäteen ennustaa. Vaikka apua on saatavissa monelta taholta, keskeiseksi tekijäksi hyväänkin ideaan perustuvan innovaation synnyssä jää se työntövoima, jolla innovaattori jaksaa ideaansa edistää.

Kuva 3: Innovaatioputki (piirros Symboli Oy)

12 Kehitysehdotuksia

Laurea-ammattikorkeakoulu kertoo verkkosivuillaan, että se pyrkii olemaan uutta osaamista tuottava palveluinnovaatioiden ammattikorkeakoulu, jonka strategisessa kehittämisessä otetaan huomioon tulevaisuuden osaamistarpeiden lisäksi sekä eurooppalainen että kansallinen innovaatiopolitiikka (Laurea.fi 2013). Innovaatiotoiminta on varsin keskeisessä asemassa kou-

lun toimintatavoitteissa. Laurea onkin luonut yritys- ja innovaatiopalveluiden kokonaisuuden, joka on opiskelijoiden tukena erilaisissa hankkeissa.

12.1 TKI-toimintaan liittyvät opinnot aikuisten estenomitutkinnossa

Monilla aikuisena opintojen pariin palaavalla henkilöllä on vankka kokemus työelämästä ja näkemys omaan ammattialaansa liittyvistä kehittämiskohteista. Osalla on myös kokemusta yrittäjyydestä. Tämä on hyvä lähtökohta tuote- tai palveluinnovaatioiden ideoimiselle. Haasteeksi saattaa kuitenkin muodostua se, että aikuisopiskelija kokee, ettei hänellä ole riittäviä taitoja työelämässä esiin tulleiden epäkohtien ratkaisemiseksi. Aikuisopiskelijan näkökulmasta katsottuna kosketuspinta Laurean tarjoamien, TKI-toimintaa tukevien toimintojen kanssa voi jäädä liian vähäiseksi tai sen ajoitus on väärä.

Tämänhetkisen käytännön mukaan estenomiopintoihin on sisällytetty innovaatiotoimintaan liittyvä Ideasta liiketoimintasuunnitelmaksi -niminen opintojakso. Sen ajankohta on kuitenkin miltei opintojen lopussa ja sen vuoksi kyseisen opintojakson anti on vaarassa jäädä merkityksettömäksi mahdollisten hankkeistettavien ideoiden näkökulmasta tarkasteltuna. Opintojen ollessa loppusuoralla, on opiskelijoiden fokus jo tiiviisti opinnäytetyön teossa ja innostus uusien tuotteiden tai palveluiden ideointiin voi tästä syystä olla vähäistä. Lisäksi nykyiset estenomiopintoihin kuuluvat liiketoimintaosaamiseen ja tuotteistamiseen liittyvät opintojaksot ovat jo suoritettuina. Jos innovointiin aktivoivat opinnot olisivat aikaisemmassa vaiheessa, voisi sen aikana mahdollisesti syntyviä uusia ideoita kehittää ja jalostaa jo opintojen aikana nykyistä käytäntöä paremmin. Ne opiskelijat, jotka innostuvat TKI-toiminnasta ja saavat idean omasta tuote- tai palveluinnovaatiosta, voisivat tehdä eri opintoihin sisältyviä tehtäviä omasta aiheestaan. Näin kyseisten tehtävien teko olisi paitsi hyödyllistä myös erittäin motivoivaa. Lisäksi riittävän ajoissa aloitettu innovaatiohanke mahdollistaisi opiskelijalle kaikkien Laurean yritys- ja innovaatiopalveluiden hyödyntämisen.

Kaikissa tapauksissa innovatiivinen toiminta ei johda eikä sen tarvitse johtaa yrittäjyyteen. Vaikka opiskelijoiden yrittäjyyttä tulee kannustaa ja opiskelijayritysten synty on oppilaitokselle tärkeää, on opiskelijoiden innovatiivisuuden lisäämisellä muutakin arvoa. Jokainen hyötyy luovan ajattelun taidosta ja ongelmanratkaisutekniikoista. Syksyllä 2012 toteutettiin Idea ja innovaatio -opintojakso Laurean Tikkurilan toimipisteessä. Tälle vapaavalintaiselle opintojaksolle oli mahdollista osallistua kaikista Laurean koulutusohjelmista. Nimestään poiketen opintojakson oli tarkoitus keskittyä SoleOpsista saatujen tietojen mukaan liikeideaan, lähtökohta-analyysiin, yritysmuotoihin, markkinointiin, tuotteistamiseen ja budjetointiin. Tämän tyyppisen opintojakson haasteeksi muodostuu se, että opiskelijoiden taustat ovat varsin erilaiset. Opintojensa loppuvaiheessa olevat tradenomiopiskelijat tuskin saavat tästä yleiseen yritystoimintaan liittyvästä osuudesta paljoakaan uutta tietoa. Toisaalta esim. sosionomiopis-

kelijat voivat kokea toisinaan hieman hurmoshenkiset yrittäjyysluennot itselleen vieraiksi. Kauneudenhoitoalan opiskelijan näkökulmasta opintojaksossa oli osittaisia päällekkäisyyksiä estenomiopintoihin kuuluvien teemojen kanssa.

Yrittäjyydestä kiinnostuneille voisi olla yrittäjyyskasvatukseen perustuvaa opetusta erikseen. Toinen toteutus voisi keskittyä pelkästään luovan ajattelun tekniikoihin, työelämän ongelmien ratkaisuun, ideointiin ja innovointiin. Aiheiden jakamisella erillisiin kokonaisuuksiin voisi olla positiivinen vaikutus toteutukseen ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrään. Lisäksi tarvitaan riittävää ja riittävän ajoissa tehtyä tiedottamista näihin teemoihin liittyvistä opiskelumahdollisuuksista sekä niiden toteutusaikatauluista. Luova ajattelu ja innovatiivinen ongelmien ratkaisukyky on sekä työelämän tehtävissä että henkilökohtaisessa elämässä ensiarvoisen tärkeä taito. Erilaisten ideointitekniikoiden ja -menetelmien hallitseminen on kaikilla ammattialoilla hyödyllistä. Näitä tulisi käsitellä riittävästi paitsi teoriassa, niin myös käytännössä. Ensi syksynä voimaan tuleva uusi opetussuunnitelmajärjestelmä antaa toivottavasti mahdollisuuden valita tähän aihealueeseen liittyviä opintoja entistä monipuolisemmin ja oppilaalle mielekkäänä ajankohtana.

12.2 Systemaattinen tiedottaminen Laurean TKI-palveluista

Koska TKI-toiminta on keskeisessä asemassa Laurean toimintatavoitteissa, tulisi siitä tiedottaminen ja siihen liittyvien käytänteiden esittely olla systemaattista ja kaikki opiskelijaryhmät tavoitettavaa. Samoin kuin opiskelijoille esitellään opintojen alussa kirjaston tarjoamia palveluita ja ohjeita tiedonhankintaan, tulisi esihautomotoimintaan ja innovointiin liittyvistä käytänteistä kertoa esimerkiksi tiiviin esitelmän muodossa myös aikuisopiskelijoille. Aihe pitäisi tuoda esille opiskelijoita innostavasti ja aktivoivasti. Tärkeää olisi myös kertoa toteutuneista hankkeista, sillä käytännön esimerkit onnistuneista projekteista vahvistavat käsitystä siitä, että innovointi ja opiskelijälähtöiset hankkeet ovat mahdollisia.

12.3 Innovattorin opas

On mahdollista, että opiskelija saa jollain opintojaksolla tai muutoin opintojen aikana idean, jonka kehittämisestä hän on kiinnostunut. Mikäli hänellä ei ole aikaisempaa kokemusta asiasta, voisi Innovaattorin oppaasta olla innovaatiotoiminnan kokonaiskuvan muodostamisessa hyötyä. Tällä hetkellä tiivistä ja käytännönläheistä opasta ei ole olemassa. Kun ajatuksia on paljon ja kysymyksiä vielä enemmän, olisi kirjallisessa muodossa olevista ohjeista apua. Vaikka Internetistä saa paljon tietoa, olisi hyvä jos kaikki aiheeseen keskeisesti liittyvät asiat, termit ja käytänteet olisivat yksissä kansissa. Oppaasta selviäisi helposti myös se, miten Laurean järjestelmässä hankkeita voi edistää. Näin ideansa kehittämistä harkitsevalle opiskelijal-

le muodostuisi kuva siitä, mitä idean hankkeistaminen käytännössä tarkoittaa. Tätä opasta voisi tehdä tutuksi jo opintojen alkuvaiheessa pidettävällä luennolla.

13 Pohdinta

Alkuperäinen ajatus oli valita opinnäytetyöni aiheeksi hiusalan täydennys- ja jatkokoulutuksen. Onneksi kahden opettajan sitkeä käännytystyö tammikuussa 2013 sai aikaan jo aloitetusta työstä luopumisen ja idea- ja innovaatiotoiminnan valitsemisen opinnäytetyön teemaksi. Itse en olisi sitä ymmärtänyt tehdä, vaikka näin jälkikäteen tuntuukin, että tämä oli ainoa oikea aihe. Omakohtainen kokemus idean hankkeistamisesta johti siihen, että olin henkilökohtaisesti kiinnostunut selvittämään idea ja innovaatioprosessiin liittyviä asioita useista eri näkökulmista lähestyen.

Laurean TKI-käytänteisiin liittyvän tiedon hankinnassa oli eduksi se, että minulla oli jo HCS-hankkeen mukanaan tuoma käsitys siitä, miten idean ensiarviointi Laureassa tapahtuu. Antti Vettenrannan ja Mikko Kajanderin haastatteluiden myötä sain paljon myös sellaista tietoa, jota en oppilaitoksen valmiina olevasta materiaalista löytänyt. Lisäksi aiheeseen liittyviin käsitteisiin ja termeihin perehtyminen helpotti teoriaosuudessa lähteinä käytettyjen kirjojen ja artikkeleiden sisällön ymmärtämisessä. Toivon, että joku toinenkin ideansa hankkeistamista aloittava Laurean opiskelija hyötyy tästä keräämästäni tiedosta.

HCS-prosessi ja sen mukanaan tuomat kokemukset ovat olleet koko ammattikorkeakouluopintojen parasta antia. Sen myötä olen saanut perehtyä käytännössä siihen, miten ideoista voi syntyä keksintöjä ja keksinnöistä innovaatioita. Käsitykseni siitä, miten tuotekehittelyä kaudenhuoltoalalla tehdään, on ollut tätä ennen täysin puutteellista. Ymmärrän, että tämäkin on vasta pintaraapaisu aiheeseen, mutta mielenkiinto on herännyt ja oppimisprosessi alkanut. Mielekkäältä tuntuu myös se, että jatkaessani hankkeen edistämistä, voin hyödyntää monipuolisesti estenomitutkinossa oppimiani asioita niin raaka-ainetuntemusta kuin liiketaloutta-kin käsittelevistä opintojaksoista. Lisäksi olen ymmärtänyt ettei tämän tarvitse olla ainoa innovaatiohankkeeni. Alallamme on lukuisia kehityskohteita ja niihin liittyvien haasteiden ratkaiseminen voisi tuoda työhömmö muutakin kuin taloudellista lisäarvoa.

Teoriaosuutta kirjoittaessani luin noin 30 kirjaa luovuuteen, idea- ja innovaatioteemaan sekä innovaatioiden johtamiseen liittyen. Aiheesta on kirjoitettu paljon, mutta hämmästykseni totesin, että vain harvoissa teksteissä oli muista poikkeava, omaperäinen näkökulma. Sellaisiakin kuitenkin oli. Pelkästään opinnäytetyötä varten tuskin olisin moista sivumäärää lukenut, mutta kirjoista saamani tieto on suoraan henkilökohtaisesti hyödynnettävissä. Luettu kirjallisuus johti myös itsetuntemuksen ja omien toimintatapojen ymmärtämisen lisääntymiseen. Opinnäytetyön tekeminen oli mitä suurimmassa määrin luova oppimisprosessi. Työn etenemi-

nen mukaili sitä luovan prosessin kaavaa, mitä aihetta käsittelevässä teoriassa esitetään. Kirjoittamisen intensiivisyys yllätti. Opinnäytetyöhön liittyvät ajatukset häiritsivät toisinaan muuta työtä ja intomielinen suhtautuminen aiheeseen johti siihen, että myös lähimmäiset ihmiset joutuivat osaltaan perehtymään idea ja innovaatiotoimintaan. Toisinaan, kun oli riittävästi aikaa, keskittyminen johti flow-kokemukseen kirjoittamisessa. Tuntui, että teksti syntyi helposti ja työn edistyminen aikaansai hyvänolontunnetta.

Tämän opinnäytetyön työelämäyhteistyökumppani on Laurea ammattikorkeakoulu ja tästä syystä on tarkisteltava myös sitä, millaista hyötyä oppilaitokselle tästä opinnäytetyöstä on. Toivottavasti työssä esitelty HCS-hanke on omalta osaltaan rohkaiseva esimerkki estenomiopiskelijoille siitä, että myös kauneudenhoitoalan koulutusohjelmasta voi nousta toteuttamiskelpoisia palvelu- tai tuotekehityshankkeita. Varsinaiset työn tilaajalle osoitetut kehitys-ideat ovat aikuisopiskelijan näkökulmasta katsottuna sellaisia, että niiden toteuttaminen ei vaatisi oppilaitokselta suuria taloudellisia tai rakenteellisia ponnistuksia. Opinnäytetyötä kirjoittaessani tiedän, että Laureassa ollaan uudistamassa estenomin koulutusta. Uskon, että siitä huolimatta kokemuksistani ja kehitysehdotuksistani voi olla apua paitsi oppilaitokselle, myös tuleville estenomiopiskelijoille.

Tähän toiminnalliseen opinnäytetyöhön ei sisällynyt varsinaista tutkimuksellista osuutta. Mielinkiintoinen tutkimuskohde olisi Laurean opiskelijoiden keskuudessa suoritettava kysely siitä, miten eri koulutusohjelmissa opiskelevat nuoriso- ja aikuisopiskelijat kokevat Laurean TKI-toiminnan sekä siihen liittyvät palvelut. Sen pohjalta voisi saada toisenlaista näkemystä näiden palveluiden kehittämiseen oppilaitoksessa. Kokonainen uuden opinnäytetyön aihe voisi olla luovuuden ja innovatiivisuuden hyödyntämisen tutkiminen suomalaisissa kauneudenhoitoalan palvelu- ja tukkuryityksissä. Sen myötä saisimme pelkkien arvioiden sijaan todellista tietoa innovatiivisuuden määrästä ja laadusta alallamme.

Lähteet

- Apilo, T., Taskinen, T. & Salkari, I. 2007. Johda innovaatioita. Helsinki: Talentum.
- Arto, K., Martinsuo, M. & Kujala, J. 2006. Projektiliiketoiminta. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Aukentaus, P. 2006. Olenko luova? P-O-A Books. Helsinki: Kirja kerrallaan.
- Deschamps, J-P. 2005. Different leadership skills for different innovation strategies. *Strategy & Leadership*. 5/2005. Vol. 33. 31-38. Viitattu 28.6.2013.
<http://www.emeraldinsight.com.nelli.laurea.fi/journals.htm?issn=1087-8572&volume=33&issue=5&articleid=1515337&show=html>
- Esihautomokipinä.fi 2013. Viitattu 18.4.2013.
<http://esihautomokipina.laurea.fi/>
- Harisalo, R. 2011. Luovuuden teknologia. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.
- Innovaatioiden lähteillä. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja A 68. 2009. Toim. Taatila, V. Helsinki: Edita Prima.
- Keksintösäätiö.fi. 2013. Viitattu 15.5.2013.
<http://www.keksintosaatio.fi/fi>
- Korkeakoulukeksintölaki. 2006. Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin 19.5.2006/369. Viitattu 28.4.2013
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060369>
- Koulutusnetti.fi 2013. Viitattu 18.4.2013.
http://www.koulutusnetti.fi/?path=hae_tiedot_koulutuksesta
- Lampikoski, K. & Lampikoski T. 2004. Kehitä ideasi innovaatioksi. Vantaa: Dark.
- Laurea.fi 2013. Viitattu 31.3.2013.
<http://www.laurea.fi/fi/Sivut/default.aspx>
- LbD-opas 2011. Viitattu 31.3.2013.
http://www.laurea.fi/fi/tutkimus_ja_kehitys/julkaisut/Erilliset_julkaisut/Documents/LbD_opas_08072011_FI_lowres.pdf
- Nettilaki.com. 2013. Viitattu 3.6.2013.
<http://www.nettilaki.com/a/hy%C3%B6dyllisyysmalli-eli-pikkupatentti-on-kevyempi-versio-patentista>
- PRH.fi. 2013. Viitattu 2.6.2013.
<http://www.prh.fi/fi.html>
- Ruckenstein, M., Suikkanen, J. & Tamminen, S. 2011. Unohda innovointi. Helsinki: Edita Prima.
- Ruuska, K. 1997. Projekti hallintaan. Espoo: Suomen ATK-kustannus.
- Silfverberg, P. 2007. Ideasta projektiksi. Helsinki: Edita Prima.
- Solatie, J. & Mäkeläinen, M. 2009. Ideasta innovaatioksi. Helsinki: Talentum Media.

SoleOPS 2012. Viitattu 20.4.2013.

https://soleops.laurea.fi/opsnet/disp/fi/ops_OpetTapTeks/tab/tab/sea?opettap_id=5596162&opettap_kohde=&soleid=366e0601c99a1237f5053a3f14c85e23&stack=push

Spinno.fi. 2013. Viitattu 18.5.2013.

<http://spinno.fi/yrityshautomato/>

Taatala, V. & Suomala, J. 2008. Inovaattorin työkirja. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Tuulenmäki, A. & Välikangas L. 2011. The art of rapid, hands-on execution innovation. Strategy & Leadership. 2/2011. Vol. 39. 28-35. Viitattu 1.7.2013.

[http://www.emeraldinsight.com.nelli.laurea.fi/journals.htm?issn=1087-](http://www.emeraldinsight.com.nelli.laurea.fi/journals.htm?issn=1087-8572&volume=39&issue=2&articleid=1911690&show=html#sthash.LgKsGeKa.dpuf)

[8572&volume=39&issue=2&articleid=1911690&show=html#sthash.LgKsGeKa.dpuf](http://www.emeraldinsight.com.nelli.laurea.fi/journals.htm?issn=1087-8572&volume=39&issue=2&articleid=1911690&show=html#sthash.LgKsGeKa.dpuf)

Uusikylä, K. 2012. Luovuus kuuluu kaikille. Juva: Bookwell.

Viirikorpi, P. 2000. Onnistunut projekti -opas kunta-alan projektityöskentelyyn.

Viitattu 11.6.2013. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

http://cna.mikkeli.amk.fi/Oppilas/Projektitehtava/Kunta_alan_proj_opas.pdf

Virtuaali AMK. Viitattu 10.6.2013.

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0303012/1106227851022/1106577077518/1107020071174/1149232240773.html>

Julkaisemattomat lähteet

Kajander, M. 2013. Kipinän tutkimus- ja kehittämisharjoittelijan haastattelu 2.4.2013.

Laurea-ammattikorkeakoulu. Tikkurila.

Vettenranta, A. 2013. Liiketoiminnanjohtaja, Laurea-ammattikorkeakoulu.

Haastattelu 25.4.2013. Laurea-ammattikorkeakoulu. Tikkurila.

Pietiläinen, E. 2013. Puhelinkeskustelu 20.6.2013. Innovaatioasiantuntija, ELY-keskus.

Kuvat

Kuva 1: Ideapajan kotitehtävän ohjeistus (Karppanen 2012)	20
Kuva 2: Hahmotelma HCS -laitteesta (piirros Symboli Oy)	22
Kuva 3: Innovaatioputki (piirros Symboli Oy)	44

Kuviot

Kuvio 1: Laurean innovaatio- ja yrityspalvelut	13
Kuvio 2: Tuoteväylän toiminta	18
Kuvio 3: TULLI-rahoitus	18
Kuvio 4: Luovuuteen liittyviä käsitteitä.....	25
Kuvio 5: Ideasta innovaatioksi -prosessi	28
Kuvio 6: IPR-menetelmät	30
Kuvio 7: Projektin vaiheet.....	33
Kuvio 8: Perinteinen projektiorganisaatio (mukailtu lähteestä Ruuska 1997: 8, 77).	37

Taulukot

Taulukko 1: Idea- ja innovaatiotoimintaan liittyvät termit	11
Taulukko 2: Esihautomo Kipinän tapahtumakalenteri vuonna 2012	14
Taulukko 3: HCS:n edut muihin hiusväreihin verrattuna.....	22
Taulukko 4: Luovan persoonan luonteenpiirteitä	26
Taulukko 5: Projektin osa-alueet	33
Taulukko 6: Projektisuunnitelman sisältö	35
Taulukko 7: Projektin ulkoisen johdon tehtävät (koottu lähteestä Viirkorpi 2000: 29)	38
Taulukko 8: HCS-prosessin keskeisimmät tapahtumat	43

Liitteet

Liite 1. Hankeaihiolomake.....	55
Liite 2. Keksintöilmoitus.....	56
Liite 3. Keksintöilmoituksen vastailmoitus	58
Liite 4. Haastattelukysymykset Antti Vettenrannalle 25.4.2013	59

Liite 1. Hankeaihiolomake

Minkä asiakasongelman idea ratkaisee?

Kuka on idean asiakas (+ asiakkaan asiakas)?

Miten asiakasongelmaa pyritään ratkaisemaan tällä hetkellä?

Idean kuvaus lyhyesti ongelmanratkaisun näkökulmasta (liikeidea, tekniset ratkaisut)

Mahdolliset lisäominaisuudet:

Miten idean avulla tuotettu ratkaisu helpottaa asiakkaan elämää?

Idean uutuusarvo?

Minkälainen tiimi, verkosto on idean, ongelmanratkaisun takana?

Mikä kaupallistamiseen liittyvä intentio tiimin jäsenillä on (yrittäjyys, lisensointi etc)?

Minkälainen on alustava idean kaupallistamisen ansaintalogiikka/liiketoimintamalli?

Minkälaista osaamista tiimin jäseniltä/verkostolta puuttuu?

Minkälainen visio tiimin jäsenillä on?

Kuka omistaa idean oikeudet?

Mikä on idean valmiusaste tällä hetkellä?

Mitkä ovat idean kaupallistamisen kannalta keskeiset jatkotoimenpiteet?

Liite 2. Keksintöilmoitus

Keksintöilmoitus

Keksijän nimi:

Henkilötunnus:

Paikallisyksikkö:

Keksinnön nimitys:

Keksinnön kuvaus: (liite)

Keksinnön synty:

Paikka ja päiväys

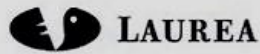
Allekirjoitus

Idean kuvaus lyhyesti ongelmanratkaisun näkökulmasta (liikeidea, tekniset ratkaisut)

Mahdolliset lisäominaisuudet:

Idean uutuusarvo

Liite 3. Keksintöilmoituksen vastailmoitus

KEKSINTÖILMOITUKSEN VASTAILMOITUS

Rosa Ilonen

KEKSINTÖILMOITUKSEN VASTAILMOITUS

Keksintöilmoituksen saapumispäivä 25.10.2012

Keksintöilmoituksen nro 5/2012/32 St 3/2012/7

Laurea-ammattikorkeakoulu on vastaanottanut opiskelija Rosa Ilosen keksintöilmoituksen koskien keksintöä "Hair Color System hiusvärijärjestelmä". Keksintöilmoituksessa annetut tiedot ovat riittävät ja ilmoitus kuitataan vastaanotetuksi (hyväksytyksi) saapumispäivänä.

Laurean käsitys on, että ilmoituksessa kuvattu keksintö " Hair Color System hiusvärijärjestelmä" on syntynyt avoimessa tutkimuksessa ja oikeudet keksintöön kuuluvat keksijälle.

Hyväksytystä keksintöilmoituksesta maksetaan keksintöilmoituspalkkiona 100 euroa joka maksetaan Laurean luentopalkkiolomakkeen perusteella. Luentopalkkiolomake pyydetään lähettämään Eriika Riepolle.

Espoossa 7.11.2012

Antti Vettenranta
Liiketoiminnan johtaja
Laurea

JAKELU

Rosa Ilonen
Eriika Rieppo
Taina Viiala
Maarit Fränti

Liite 4. Haastattelukysymykset Antti Vettenrannalle 25.4.2013

1. Esittelisitkö itsesi?
2. Kuinka kauan ollut talossa?
3. Mikä on toimenkuvasi?
4. Mitkä ovat "liiketoimintaosaston" yhteistyötahot?
5. Mikä on koulun saama hyöty yritys- ja innovaatiotoiminnasta?
6. Millainen on ideasta yritykseksi reitti Laureassa?
7. Mitä tarkoittaa hankeaihioilmoitus?
8. Mikä on keksintöilmoitus?
9. Mitä tarkoitetaan TULI-rahalla?
10. Kuinka monta "oikeaa yritystä" Laureassa on syntynyt?
11. Miltä aloilta tulee eniten ideoita?
12. Oma arviosi systeemin toimivuudesta?
13. Millaisia kehitysjatoksia sinulla on?